

Kadernota 2019

Inhoudsopgave

I	Voorwoord	5
	Inleiding	5
	Onze opgaven	5
	Hoe doen we dat	7
	Schoon door de poort	7
	Financieel perspectief	7
	Geactualiseerd begrotingssaldo 2019 en meerjarenraming incl. de ingediende voorstellen	8
II	Ontwikkeling Begrotingssaldi	9
	De actuele begrotingssaldi per eind mei is in onderstaand overzicht weergegeven:	9
	Bouwleges	9
	Gemeenschappelijke regelingen	9
	Werkplein Fivelingo	10
	Implementatie Omgevingswet Uitvoering fase 2 en 3	10
	Duurzaamheid Energietransitie	11
	Beheer openbare ruimte - Gebouwen	11
	Beheer openbare ruimte - Wegen en Civiele kunstwerken	11
	Onkruidbeheer op verharding	12
	Essentaksterfte	12
	Loonkosten	13
	Jeugdzorg	13
	Te realiseren stelposten in de huidige begroting	14
	Dekkingsmogelijkheden	15
III	Totaal overzicht voorstellen Kadernota 2019	17
	Kadernota 2019 I-1 Voorkomen en aanpakken armoede en schulden	18
	Kadernota 2019 I-2 Verder bouwen aan het sociaal domein	22
	Kadernota 2019 I-3 Actieve en structurele inzet op jeugd en veiligheid	27
	Kadernota 2019 I-4 School als wijk integraal en doorlopend onderwijs / werk-zorgtraject	29
	Kadernota 2019 II-1 Beheer openbare ruimte / Openbaar Groen	30
	Kadernota 2019 III-1 Bibliotheekwerk	32
	Kadernota 2019 III-2 Beleidsvisie op toerisme, recreatie en cultuur	34
	Kadernota 2019 III-3 Beheer speelvoorzieningen	37
	Kadernota 2019 III-4 Beheer sportvoorzieningen	40
	Kadernota 2019 III-5 Beheer toeristische- / recreatieve voorzieningen	44
	Kadernota 2019 IV-1 Bevaarbaar maken van de Singelgracht	46

I Voorwoord

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Kadernota 2019 van de gemeente Delfzijl aan. De Kadernota is bedoeld om uw raad te informeren over de ontwikkeling van ons financieel meerjarenperspectief en het doen van voorstellen over het beleid van onze gemeente. Besluitvorming naar aanleiding van de Kadernota wordt verder uitgewerkt in de begroting 2019 en meerjarenraming.

In de Kadernota wordt ingegaan op het coalitieakkoord voor de periode 2018 – 2021 met als titel 'de bel voor de laatste ronde'. We hebben ervoor gekozen geen collegeprogramma te schrijven voor de komende periode, maar onze beleidsmatige en financiële keuzes voor te leggen aan uw raad via deze Kadernota. Immers door de naderende gemeentelijke herindeling eindigt deze collegeperiode al op 1 januari 2021. Wij zien het daarom als onze opdracht enerzijds scherp en concreet in beeld te hebben wat we nog willen en moeten doen de komende periode en anderzijds een goede uitgangspositie te creëren voor onze rechtsopvolger. Deze Kadernota zal daarmee meer het karakter hebben van een concreet uitvoeringsprogramma voor de komende 2 jaren, dan van een beleidsvisie op hoofdlijnen op de langere termijn.

Onze opgaven

In het coalitieakkoord is ingegaan op de belangrijkste opgaven die de coalitiepartijen zien voor de komende periode. Aan de hand van 5 thema's hebben wij deze verder uitgewerkt, deze thema's zijn:

1. Aardbevingen de baas;
2. Meer mensen aan het werk, demografie en jeugd;
3. Toekomstbestendige zorg en ondersteuning;
4. Verduurzaming van de energiebehoefte;
5. Herindeling.

Naast deze 5 thema's hebben wij invulling gegeven aan onze opdracht een goede uitgangspositie te creëren voor de nieuw te vormen gemeente. Wij hebben dit gedaan onder de titel 'schoon door de poort'. In de Kadernota hebben wij zowel de 5 thema's als ook het begrip 'schoon door de poort' nader uitgewerkt. Onderstaand gaan wij op een aantal hoofdelementen van ons beleid de komende periode kort in.

Aardbevingen de baas

Na een hoopvolle start dit jaar, met het besluit tot stopzetten van de gaswinning, verkeren onze inwoners op dit moment in een hoogst onzekere situatie. Door het eenzijdig door de Minister stopzetten van de versterkingsoperatie is er onduidelijkheid over de vraag of hun huis versterkt moet/ gaat worden. Hiermee is een kerntaak van de overheid, namelijk het waarborgen van de veiligheid, in het geding. Wij vinden dat onverantwoord.

Voor ons college, waar de inzet is om de versterkingsoperatie ook nog eens als vliegwiel te gebruiken voor de leefbaarheid in onze gemeente, geeft dat op dit moment onduidelijkheid of en in hoeverre wij onze plannen door kunnen zetten. Dit klemmt des te meer omdat wij in delen van de gemeente al in overleg met onze inwoners zijn, en er verwachtingen zijn gewekt.

Hier komt een aantal zaken voor ons samen dat wij van groot belang vinden: *voldoende en kwalitatieve adequate woningen voor onze inwoners in een prettige maar bovenal veilige leefomgeving*. Wij zullen daarom blijven inzetten op onze planning, en dit bij onze partners blijven agenderen.

Meer mensen aan het werk, demografie en jeugd

Er zijn drie ambities voor het Sociaal Domein geformuleerd: 1. meer participatie, 2. meer preventie en 3. meer maatwerk. Door te investeren in meer participatie willen wij bereiken dat meer mensen meedoen in de

maatschappij. Meer investeren in preventie helpt erger voorkomen en maatwerkoplossingen voor onze inwoners, leiden tot betere ondersteuning voor onze inwoners.

Waar de economie aantrekt, heel Nederland lijkt te profiteren, lijkt het Noorden achter te blijven.

De afgelopen periode is op veel terreinen binnen het Sociaal Domein, enorm ingezet op maatregelen die moeten leiden tot meer zelfredzaamheid en op preventieve acties om uitval te voorkomen. Zo hebben we stappen gezet op het uitgangspunt 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Het Sociaal Plein Delfzijl is als integrale toegang voor onze inwoners vormgegeven, nieuwe integrale kindcentra en een gezondheidscentrum zijn in ontwikkeling. Op dit moment hebben wij nog onvoldoende zicht op de maatschappelijke effecten van onze maatregelen hiervan. Daar komen nog bij de teruglopende inkomsten van het Rijk. Dit maakt het Sociaal Domein complex.

Het thema jeugd vraagt wat ons betreft extra aandacht. We zien binnen dit beleidsveld een aantal ontwikkelingen dat ons zorgen baart, zowel op inhoud als waar het gaat om de kostenontwikkeling en beheersbaarheid van de hulp en ingezette middelen. Wij willen daarom in aanloop naar de begroting 2019 voorstellen ontwikkelen om te komen tot meer en betere beheersing in die zin dat we scherper krijgen wat de effecten van onze inzet zijn. Dit was al een speerpunt binnen het Sociaal Domein. Wij willen dit in overleg met Appingedam en Loppersum intensiveren. Onder het kopje financieel perspectief komen we hierop nog terug.

Toekomstbestendige zorg en ondersteuning

Ons zorglandschap is aan verandering onderhevig. Zowel vanuit financiering, vastgoedproblematiek en demografie, als vanuit veiligheid (versterkingsopgave) is de urgentie ontstaan om zaken te heroverwegen en te herschikken. Onze inzet is hier een "dekkend zorglandschap", waarbij we de kansen die Delfzijl biedt, waar het gaat om de versterkingsopgave maar ook de ontwikkelingen in het centrum, willen benutten.

Verduurzamen van de energiebehoefte.

In 2014 heeft uw raad, op ons voorstel en vanuit prioritering, de inzet op de duurzaamheidsagenda op een laag pitje gezet. Wij vinden dat niet langer houdbaar. Bij een industrieel chemiecluster -dat één van de grootste is in Nederland, waar het gaat om energieverbruik- en bij de ontwikkeling van gasloze wijken hoort een gemeentelijke overheid die op zoek is naar alternatieven om zo te komen tot een nieuwe en betere balans in gebruik van fossiele brandstoffen, met als einddoel schone energie.

Wij willen daarom nu deze duurzaamheidsagenda, gespecificeerd naar energie, een nieuwe impuls geven.

Herindeling

Onze agenda zal de komende periode deels in beslag worden genomen door de gemeentelijke herindeling. Het formele besluit zal dit najaar worden genomen, en ondanks de lange aanloop constateren wij verheugd dat er forse stappen gezet worden in "samen" en "gezamenlijkheid". Aan de formele kant waar het gaat om invulling van vacatures en het elkaar vertegenwoordigen in gemeenschappelijke dossiers. Daarnaast, en dit is minstens zo belangrijk, in het gezamenlijk koers en richting bepalen in de voor ons gebied belangrijke dossiers. Met name door dit laatste groeit het vertrouwen en inzicht dat het geheel van DAL meer is dan de som der delen. Van een dal is in die zin geen sprake meer. Wij zullen dan ook zo spoedig mogelijk voorstellen ontwikkelen voor een meer aansprekende werknaam.

Voor het vervolg gaan wij, zoals u inmiddels in het concept Plan van Aanpak herindeling DAL-gemeenten hebt kunnen lezen, in overleg met uw raad voorstellen ontwikkelen om de betrokkenheid van zowel uw raad als van onze inwoners te borgen.

Hoe doen we dat

De afgelopen jaren is fors ingezet op nieuwe werkwijzen, met uw raad en met onze inwoners, dit gaat vaak erg goed, en kan soms ook beter. Te denken valt aan de inzet van gebiedsregie, de inzet van het fonds voor de dorpen, dorps-/ wijkwethouders, inzet met de inwoners in het Sociaal Domein.

We zien hiervan goede resultaten. Het is een leerproces voor zowel uw raad, ons college, als de ambtelijke organisatie. Echter ook voor onze inwoners betekent dit een omslag in denken maar ook wel eens een aanslag op tijd.

Wij willen hier onverkort mee door, op een transparante wijze, waarbij er verschil mag zijn tussen de diverse dorpen en wijken en waarbij wij de accenten willen leggen bij termen als: 'van onderop', en 'faciliteren'.

Schoon door de poort

Ons uitgangspunt is dat we over twee jaar onze agenda op orde hebben, waarmee we bedoelen dat we de zaken die voor onze inwoners belangrijk zijn goed geborgd hebben. Dat betekent ook dat we de nieuwe gemeente een solide financiële startpositie willen bieden op grond waarvan deze agenda kan worden uitgevoerd. Om goed uitvoering te kunnen geven aan deze agenda zijn voldoende middelen nodig, waaronder wij ook verstaan een gekwalificeerd ambtelijk apparaat. In die lijn gaan wij uit van een werkgarantie per 1 januari 2021 en willen wij de komende tijd benutten om ons personeel ontwikkelingsperspectief te geven voor deze nieuwe organisatie.

De Molenberg

Medio 2017 heeft uw raad ons college de opdracht gegeven voorstellen te ontwikkelen met betrekking tot het toekomstperspectief voor de Molenberg. Uw raad is lopende dit proces steeds geïnformeerd en ten tijde van dit schrijven, wordt het eindrapport opgeleverd. Wij hebben daarom op dit moment (nog) geen breed gedragen voorstellen ontwikkeld. Afhankelijk van de koers en keuzes die uw raad rond deze zomer worden voorgelegd, zullen wij bij de begroting financieel onderbouwde plannen voorleggen.

Financieel perspectief

In de Kadernota is het financieel perspectief van de gemeente Delfzijl voor de komende jaren beschreven. Daarbij hebben wij de bestaande financiële positie van de gemeente Delfzijl aangevuld met inzichten in de ontwikkeling van het financieel perspectief in de komende jaren.

Gelet op onze uitgangspunten voor een solide financieel beleid en ons thema 'schoon door de poort' hebben wij de Kadernota opgesteld binnen een sluitende meerjarenraming. Voor 2019 rest er nog een beperkt tekort, de omvang daarvan is echter dusdanig dat wij dit bij het opstellen van de begroting 2019 kunnen ombuigen. Hierbij plaatsen wij de volgende kanttekeningen.

Zoals uit de Kadernota blijkt, is er binnen het geactualiseerde financieel perspectief van de gemeente Delfzijl weinig financiële ruimte voor het doen van nieuwe uitgaven voor het intensiveren van bestaand beleid of het opstarten van nieuw beleid.

In de eerste plaats kiest dit college er voor de uitvoering van bestaand beleid in de komende jaren door te zetten. De beleidskeuzes die in de afgelopen jaren zijn gemaakt, onderschrijven wij nog steeds en wij zien op dit moment geen aanleiding voor een integrale heroverweging. Zoals in het coalitieakkoord beschreven, kiezen wij voor het doorzetten en verankeren van de huidige koers, sturen bij waar nodig en intensiveren waar het kan. In deze Kadernota denken wij daar op een goede manier invulling aan gegeven te hebben.

Daarnaast baren de ontwikkelingen zowel financieel als inhoudelijk binnen het Sociale Domein ons zorgen. De extra uitgaven die wij hebben geraamd, hebben voor het overgrote deel betrekking op de kosten van jeugdhulp in onze gemeente. Sinds de decentralisatie hebben wij moeten toezien hoe de kosten jaarlijks fors stijgen en de inkomsten uit de algemene uitkering in de komende jaren dalen, zonder daarbij een echte oplossing te zien voor de steeds grotere wordende kloof tussen de inkomsten en uitgaven. Hoewel het geen

oplossing is weten wij ons gesterkt door het feit dat vele gemeenten met ditzelfde probleem worden geconfronteerd en wij dan ook willen profiteren van het delen van kennis en ervaring om tot een oplossing te komen. Het is namelijk volstrekt duidelijk dat de stijging van kosten en de daling van inkomsten bestemd voor jeugdhulp niet door kan gaan. Het extra geld dat nodig is voor jeugdhulp in de komende jaren onttrekt ons in het financieel perspectief in grote mate de financiële ruimte om in te spelen op nieuwe beleidsontwikkelingen. Bovendien gaan de ontwikkelingen dermate snel dat ons het gevoel bekruipt niet altijd volledige controle te hebben over de bedrijfsvoering binnen jeugdhulp. Wij willen dan ook ingrijpen op dit punt en hebben dit in de Kadernota verwerkt door minder financiële ruimte te reserveren voor jeugdhulp dan binnen het samenwerkingsverband van gemeenten (RIGG) waarschijnlijk wordt geacht. Wij kunnen en willen niet langer meegaan in deze onbeheersbare stijging van kosten. Tegelijkertijd willen wij wel een goede zorg voor jongeren die dat nodig hebben binnen onze gemeente garanderen. In de uitwerking van begroting 2019 zullen wij hiertoe voorstellen doen. Andere onderdelen waarvoor wij niet aan extra uitgaven ontkomen is het beheer van onze openbare ruimte en openbare voorzieningen, energietransitie, implementatie van de omgevingswet, beheer van gebouwen, wegen en bruggen en uiteraard ook voor de aanpak van de essentaksterfte, waar uw raad onlangs afzonderlijk over geïnformeerd is.

In de afgelopen periode is ons duidelijk geworden dat onze wens om het bestaand beleid voort te zetten in combinatie met de financiële tegenvallers op het gebied van jeugdhulp en essentaksterfte dat de financiële ruimte op korte termijn ontoereikend is om nieuw beleid te formuleren. In de Kadernota is een toelichting opgenomen op de voorstellen die op basis van het coalitieakkoord zijn ontwikkeld, maar waarvoor wij op dit moment geen mogelijkheden zien om tot uitvoering over te gaan. Gelet op de omvang van de bedragen die wij toe willen voegen aan de uitvoering van bestaand beleid en gezien het feit dat het coalitieakkoord nog maar kort geleden is gepresenteerd, vinden wij dit niet onoverkomelijk.

Wat ons betreft zijn de bij de Kadernota opgenomen voorstellen voor nieuw beleid niet van tafel. Wij komen daar in onze voorstellen aan uw raad bij de begroting in november op terug. Intussen zullen wij alle mogelijkheden onderzoeken of uitvoering alsnog mogelijk kan worden gemaakt. Dit kan door bijvoorbeeld mogelijkheden voor incidentele dekking aan te wenden voor een in eerste instantie tijdelijke uitvoer van nieuw beleid. Ook eventuele verruiming van gemeentelijke inkomsten of beperking van de tekorten op jeugdhulp brengt uitvoering dichterbij.

Wij menen dat we hiermee de voortzetting van ons bestaande beleid en ook het nieuwe coalitieakkoord goed borgen, op een beperkt aantal onderdelen onontkoombare zaken kunnen oppakken, en een gezond financieel perspectief op de lange termijn kunnen realiseren.

Geactualiseerd begrotingssaldo 2019 en meerjarenraming incl. de ingediende voorstellen

Onderdelen	2019	2020	2021	2022
Prognose begrotingssaldo eind mei	-209.000	26.000	657.000	1.722.000
Ingediende voorstellen Kadernota 2019	-762.000	-892.000	-551.000	-632.000
<i>I-Voorstellen Sociaal domein</i>	<i>517.000</i>	<i>625.000</i>	<i>165.000</i>	<i>205.000</i>
<i>II-Voorstellen Goed beheer</i>	<i>0</i>	<i>28.000</i>	<i>55.000</i>	<i>81.000</i>
<i>III-Voorstellen Nieuw beleid</i>	<i>245.000</i>	<i>239.000</i>	<i>331.000</i>	<i>346.000</i>
Prognose begr.saldo na dekkingsvoorstellen	-971.000	-866.000	106.000	1.090.000

II Ontwikkeling Begrotingsaldi

Het actuele meerjarenbegrotingssaldo vormt het startpunt van de Kadernota 2019. We kennen een gezonde financiële huishouding, en we werken met een sluitende meerjarenbegroting. Dat willen we zo houden, zodat we financieel in 2021 "schoon door de poort" naar de nieuwe gemeente kunnen. Uitgangspunt is een degelijk begrotingsbeheer, waarbij de meerjarenbegroting structureel sluitend is. Bij uitgaven zorgen we voor financiële dekking. Structurele kosten dekken we met structurele inkomsten.

De actuele begrotingsaldi per eind mei is in onderstaand overzicht weergegeven:

Onderdelen	2019	2020	2021	2022
Beginstand Begrotingssaldo actuele stand	280.000	156.000	-93.000	1.000
Ontwikkelingen				
Structurele effecten jaarrekening 2017 (bouwleges)	50.000	100.000	100.000	100.000
Ontwikkelingen gemeenschappelijke regelingen	-517.000	-517.000	-517.000	-517.000
Implementatie Omgevingswet, fase 2 en 3	-125.000	-125.000	-5.000	
Te compenseren uit Herindelingsgelden	125.000	125.000	5.000	
Duurzaamheid Energietransitie	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Beheer Gebouwen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Beheer Wegen en Bruggen	0	-23.000	-151.000	-240.000
Onkruidbeheer op verhardingen	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
Essentaksterfte	0	-30.000	-60.000	-90.000
Loonkosten ontwikkelingen	-561.000	-561.000	-561.000	-561.000
Ontwikkeling Alg uitkering loon- en prijsstijging	350.000	350.000	350.000	350.000
Intensivering Publiekszaken en Juridische zaken	-267.000	-267.000	-267.000	-267.000
Jeugdzorg, Tekort Soc Domein Jeugd	-1.000.000	-1.800.000	-1.700.000	-1.700.000
Taakstelling sanering Jeugdskosten	100.000	400.000	700.000	1.000.000
Formatie analyse Sociaal Domein Jeugd	-50.000	-50.000		
Prognose begrotingssaldo na actualisatie cijfers	-1.760.000	-2.387.000	-2.344.000	-2.069.000
Alg. uitkering gemeentefonds Maartcirculaire	1.551.000	2.413.000	3.001.000	3.791.000
Uitzetting lasten Sociaal Domein (0-lijn)	0	0	0	0
Gemeentelijke bijdrage Interbestuurlijk programma	PM	PM	PM	PM
<i>Bijstandsverlening</i>	PM	PM	PM	PM
<i>Eigen bijdrage WMO</i>	PM	PM	PM	PM
<i>Beschutte werkplekken</i>	PM	PM	PM	PM
<i>onderuitputting Rijk 2017</i>	PM	PM	PM	PM
<i>correctie BTW compensatiefondsplafond</i>	PM	PM	PM	PM
Prognose begrotingssaldo eind mei	-209.000	26.000	657.000	1.722.000

Bouwleges

Vanuit de jaarrekening 2017 is de meeropbrengst voor bouwleges als structureel aan te merken.

De hogere bate "Bouwleges" in het overzicht verwerken.

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partijen zijn belangrijk voor de uitvoering van ons gemeentelijke beleid. Ze zijn een verlengstuk van de gemeente. Gr'en zijn niet alleen belangrijk om het beleid van de deelnemende partijen te realiseren maar ook vanwege de financiële gevolgen daarvan. Als we taakstellingen opnemen op de door ons te betalen bijdrage aan een verbonden partij (waaronder gemeenschappelijke regelingen) dan zijn hier

voorwaarden aan verbonden. Het bestuur moet daadwerkelijk hebben besloten dat ze de taakstelling gaat uitvoeren en moet hebben aangegeven hoe ze dat doet.

In onderstaand overzicht zijn de ontvangen ontwerpbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen financieel verwerkt die aan de gemeenteraden zijn aangeboden voor zienswijzen. Daar waar het gaat om uitvoeringskosten van een gemeenschappelijk regeling te beteugelen zal in de ontwerpfase strikter geadviseerd moeten worden om lastenuitzetting te voorkomen / beperken.

De afzonderlijke financiële consequenties / effecten op onze begroting zijn als volgt:

Gemeenschappelijke regeling	2019	2020	2021	2022
Werkorganisatie VTH-DEAL	43.000	43.000	43.000	43.000
Veiligheidsregio Groningen	79.000	79.000	79.000	79.000
GemCC	174.000	174.000	174.000	174.000
Omgevingsdienst Groningen (ODG)	10.000	10.000	10.000	10.000
PG&Z	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
Werkplein Fivelingo	227.000	227.000	227.000	227.000
VKB	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal effecten Gemeenschappelijke Regelingen	517.000	517.000	517.000	517.000

Werkplein Fivelingo

In de kadernota is, conform de uitgangspunten voor de begroting, uitgegaan van de begroting van de GR Werkplein Fivelingo. Daarbij moet worden opgemerkt dat in deze begroting een doelstelling staat die het bestuur van de GR heeft opgelegd over extra uitstroom van mensen met een uitkering.. Daarbij is ook nog sprake van een stelpost in onze begroting over terugdringen van het tekort op de BUIG. Al met al een flinke taakstelling voor Werkplein Fivelingo. We hebben op woensdag 30 mei een herziene begroting van het werkplein Fivelingo ontvangen echter nog niet kunnen beoordelen.

De taakstellingen handhaven, maar de realisatie periodiek gaan monitoren.

Implementatie Omgevingswet Uitvoering fase 2 en 3

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2021 in werking. Bij de kadernota 2018 is € 100.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een implementatieprogramma. Dit programma komt nog dit jaar gereed. Een deel van het budget is aangewend om de pilot energievisie i.h.k.v. de Omgevingswet te ontwikkelen. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is de digitale ondersteuning van de Omgevingswet. Een enorme reorganisatie van het gegevenshuis van de wet, waarvan de contouren nog niet duidelijk zijn. De regio Groningen voert een pilot GegevensKnooppunt Groningen uit om input te leveren aan het te ontwikkelen landelijke stelsel. Het GKG is een initiatief vanuit GEON, samen met de provincie Groningen, waterschap Hunze & Aa's, gemeente Stadskanaal en gemeente Delfzijl / (DAL).

De implementatie van de Omgevingswet volgt een 3-jarig traject. Voor het ontwikkelen van kerninstrumenten en processen voor de Omgevingswet (waaronder Omgevingsvisie en Omgevingsplan) wordt voor elk van de jaren 2019 en 2020 € 100.000 nodig geacht. De invoering van de Omgevingswet is in het Plan van Aanpak Herindeling voorgesteld als een van de inhoudelijke, prioritaire onderwerpen die door de DAL-gemeenten gezamenlijk wordt opgepakt. Met Appingedam en Loppersum zullen afspraken worden gemaakt over gezamenlijke financiering. Voor capaciteitsinzet van de implementatie wordt een voorlopige inschatting gemaakt van 0,2 fte (€ 20.000) voor 'de implementatiemanager' – voor 2019 en 2020.

Binnen het GKG is de WaterKetenKaart (WKK) opgebouwd als voorloper op het 'Informatiehuis Water' en hier zijn Delfzijl en Loppersum inmiddels al op aangesloten. Het is voor Delfzijl / DAL zinvol hieraan deel te nemen. De kosten voor de drie gemeenten zijn € 15.000 per jaar – voor Delfzijl € 5.000.

De implementatie van de Omgevingswet fase 2 en 3 (jaarlijks € 125.000) als herindelingskosten beschouwen en de kosten vanaf 2019 verrekenen met de herindelingsgelden.

Duurzaamheid Energietransitie

Er zijn taken die we niet (langer) kunnen laten liggen en er is nog een opgave voor de ruimtelijke visie duurzame energie (RVDE). Er komen taken op ons af, die op dit moment nog niet begroot kunnen worden (dossier gasvrij, aanwenden restwarmte en duurzaamheid in het aardbevingsdossier). Uitvoering van duurzaamheidsbeleid is inmiddels geen keuze meer:

- Regionale Energiestrategie van de rijksoverheid verplicht gemeenten om duurzaamheidsbeleid uit te voeren.
- Het kunnen beschikken over een werkbudget is noodzakelijk om een integrale herstart van de taakuitvoering te borgen

Formatief is minimaal 0,5 fte nodig (€ 50.000) en een jaarlijks projectbudget van € 50.000.

Aangezien de uitvoering van duurzaamheidsbeleid inmiddels geen keuze meer is, de kosten ad € 100.000 structureel verwerken in het begrotingssaldo

Beheer openbare ruimte - Gebouwen

Voor het beheer en onderhoud van de gebouwen is een nieuwe meerjarenonderhoudsprognose (MJOP) opgesteld. Daaruit blijkt dat we vanaf 2019 middelen tekort komen in de huidige begroting om de gebouwen duurzaam in stand te houden op het gewenste en vastgestelde kwaliteitsniveau. Het huidige kwaliteitsniveau is in 2014 door de raad vastgesteld op 'matig' met de vaststelling van het beheerplan 2014-2018.

Aangezien er een raakvlak ligt met de notitie strategisch vastgoed, die dit jaar opgesteld zal worden, wordt deze ontwikkeling nog niet financieel verwerkt in het financieel perspectief. Strategie voor de aan- en verkoop van vastgoed beïnvloedt de benodigde middelen voor beheer en onderhoud van de gebouwen.

Het MJOP 2019-2022 in 2018 herijken obv van de nog in 2018 op te stellen Notitie Vastgoed. In 2018 een voorziening "Gemeentelijke gebouwen" instellen.

Beheer openbare ruimte - Wegen en Civiele kunstwerken

Een groot deel van de wijken en infrastructuur van Delfzijl is aangelegd tussen 1950 en 1980. De technische levensduur van wegen bedraagt 40 tot 50 jaar. Die van riolering circa 60 jaar. Lantaarnpalen hebben een technische levensduur van circa 40 jaar. Op basis hiervan kunnen we stellen dat een groot deel van de gemeentelijke infrastructuur aan vervanging toe. Dit fenomeen doet zich overigens in een zeer groot deel van Nederland voor en is een hoofdthema in landelijke fora, betrokken bij de inrichting van openbare ruimte.

Sinds 2016 zijn we bezig om het beheer van onze kapitaalgoederen om te buigen naar een meer dynamisch en risicogestuurd beheer. Belangrijk onderdeel van deze doorontwikkeling is het goed in beeld brengen van de onderhoudstoestand van ons areaal en de bijbehorende vervangingsopgave. Begin 2018 is een quickscan gemaakt naar onze huidige MJOP met een doorkijk naar de komende 10 jaar. Hieruit bleek een verhoogde investeringsbehoefte van € 1,86 mln voor civiele kunstwerken vanaf 2019 en gedurende 4 jaren. Voor Wegen vanaf 2020 en gedurende 3 jaren een verhoogde investeringsbehoefte jaarlijks € 1,50 mln. Op basis hiervan werken we een Integraal investeringsprogramma kapitaalgoederen uit waarbij we de vervangings- en grootonderhoudsbehoefte slim koppelen aan versterkingsopgave en herstructureringsopgaven

Toen de openbare ruimte werd aangelegd 40 tot 60 jaar geleden zag de wereld er anders uit dan nu. We hebben minder inwoners dan ooit bedacht, ze hebben een andere leeftijd dan destijds en ze hebben andere wensen en behoeften. Daarnaast is de techniek ook niet stil blijven staan. Dit betekent simpelweg vervangen

van wat er nu is niet zal volstaan. We hebben veel meer te maken met een transitieopgave dan een vervangingsopgave.

Het feit dat de openbare ruimte vervangen moet worden is daarom een unieke kans om deze weer aan te passen aan de eisen en wensen van deze tijd en de komende decennia.

Omschrijving	Investering				kapitaallasten				
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringen Wegen		1.500.000					82.500	81.375	80.000
Investeringen Wegen			1.500.000					82.500	81.350
Investeringen Wegen				1.500.000					82.500
					0	0	82.500	163.875	243.850
Investeringen Kunstwerken	410.000					22.550	22.243	21.935	21.628
Investeringen Kunstwerken		830.000					45.650	45.028	44.405
Investeringen Kunstwerken			170.000					9.350	9.223
Investeringen Kunstwerken				450.000					24.750
					0	22.550	67.893	76.313	100.005

In 2018 een voorziening "Civiele kunstwerken" instellen. Het MJOP 2019-2022 aanpassen op de herijking "Wegen" en "Civiele kunstwerken". Hierbij de benodigde investeringsmiddelen beschikbaar stellen en de kosten structureel verwerken in het begrotingssaldo.

Onkruidbeheer op verharding

Er komt meer onkruid op de verharding. Het beheer is onder druk komen te staan door het wettelijk verbod van chemische bestrijding. Het meerjarig onderhoudscontract is ondanks alle inspanningen tegen hogere contractwaarde aanbesteed dan budgettair beschikbaar is.

De meerkosten Onkruidbeheer ad € 45.000 structureel verwerken in het begrotingssaldo.

Essentaksterfte

Er dreigt een waardevolle inheemse boomsoort uit het Nederlandse landschap te verdwijnen. De es wordt overal in Nederland in een steeds hoger tempo aangetast door essentaksterfte, een agressieve schimmelziekte waarvan de bomen niet herstellen. Het effect van de ziekte wordt in een aantal gebieden nog versterkt door het optreden van overige aantastingen op de verzwakte bomen zoals honingzwam. Uit onderzoek en ervaringen van andere gemeenten en partijen (zoals Staatsbosbeheer) blijkt dat 10 tot 20 procent van de essen essentaksterfte overleeft en resistent wordt. De overige 80 tot 90% die door de ziekte aangetast wordt zal als gevolg hiervan uiteindelijk afsterven. Dit kan voor gevaarlijke situaties zorgen aangezien taken en stammen afbreken en naar beneden vallen.

Dit risico is in voorgaande begrotingsjaren al benoemd en financieel vertaald in een incidenteel bedrag. De opgedane ervaring in de periode 2017 en 2018 leert dat het gezien de omvang c.q. de gevolgen van essentaksterfte niet (langer) mogelijk is om de werkzaamheden binnen de bestaande middelen uit te voeren.

Volgens de BBV voorschriften moeten plantsoenen (investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut) worden geactiveerd. Gedurende een periode van 8 jaar zullen we jaarlijks € 541.000 investeren in de bestrijding van de essentaksterfte. Volgens de nota waarderen en afschrijven vaste activa is de afschrijvingstermijn voor Groenvoorzieningen en parken 40 jaar met 3% rente dan zijn de kapitaallasten vanaf 2020 jaarlijks € 30.000 (structureel en cumulatief).

De kosten aanmerken als uitgaven met een meerjarig gebruiksnuut en gedurende een projectperiode van 10 jaren hierop investeren. Dit uitgangspunt moeten we afstemmen met dan wel ter advisering voorleggen aan onze accountant. We willen vooraf de zienswijze van onze accountant betrekken bij dit voornemen.

Loonkosten

De verwachte extra salariskosten obv een stijging van 2,2% bedraagt voor 2019 € 350.000 en is structureel. Hierin wordt aanvullend betrokken het tekort in de structurele formatie (€ 211.000); de formatie intensivering bij Publiekszaken (€ 150.000) en de formatieve benodigde bezetting binnen het team Juridische zaken (€ 117.000).

We verwachten bij de meicirculaire een autonome loon- en prijscompensatie die de verwachte loonstijging van 2,20% structureel opvangt.

De loonkosten en formatieve ontwikkeling verwerken in het begrotingssaldo. De eerste € 350.000 vanuit de uitkering uit het Gemeentefonds volgens de meicirculaire aanmerken als dekking voor deze uitzetting.

Jeugdzorg

Op basis van de voorlopige cijfers 2017 is het tekort voor de gemeente Delfzijl € 1,15 mln. In 2017 waren de 23 Groninger gemeenten (nu 20 gemeenten) volledig solidair met elkaar en hebben samen de (meer) kosten verdeeld. Dit op basis van volledige solidariteit. Deze cijfers zijn nog niet definitief. De definitieve cijfers worden op korte termijn verwacht. Zonder solidariteit was het tekort voor de gemeente Delfzijl in 2017 uitgekomen op € 1,7 miljoen.

In de concept begroting van gemeente Delfzijl is op dit moment voor 2019 en 2020 € 300.000 opgenomen om een tekort op jeugdhulp te dekken. Het is op basis van het tekort in 2017 reëel om aan te nemen dat er ook in 2018 en 2019 e.v. structureel een significant tekort is om de uitgaven jeugdhulp voor de gemeente Delfzijl op te vangen. Dit wordt nog versterkt door ook de terugloop van de AU (Algemene Uitkering) op Jeugdhulp.

Dat maakt een verwacht tekort in 2019 van € 1,0 miljoen en € 1,8 miljoen in 2020. Doordat er voor 2021 en 2022 een iets hogere reservering voor het tekort in de begroting is opgenomen daalt het tekort in die jaren naar € 1,7 miljoen.

Waarbij aangetekend dat de Groninger gemeenten in 2018 en ook in de daaropvolgende jaren nog maar beperkt solidair zijn. Het effect van de beperkte solidariteit op het tekort voor gemeente Delfzijl heeft het Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten (RIGG) nog niet exact in beeld kunnen brengen.

De jeugdhulp dreigt op deze wijze voor de gemeente Delfzijl onbetaalbaar te worden. Daarom is het van groot belang om de kosten te verlagen.

In de kadernota uitgaan van minder meerkosten dan door het RIGG worden geprognosticeerd en maatregelen treffen om dit te realiseren.

Te realiseren stelposten in de huidige begroting

Binnen het Sociaal Domein lopen we een aantal financiële risico's. We hebben deze risico's bij de begrotingsbehandeling 2018 beheersbaar willen maken door bij raadsvergadering in 2018 een aantal besluiten en maatregelen te nemen.

Voor de beheersing van de BUIG-kosten hebben we vorig jaar de volgende stelpost in de begroting 2018 opgenomen:

Het totale tekort op de bijstandsverlening (BUIG) bedraagt € 989.000. In het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein staan projecten benoemd om bijstandsgerechtigden toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Waaronder het 1000-banenplan. De betrokken partijen in de aardbevingsregio hebben een plan ontworpen. Hierbij scheppen we vooral in de bouw- en technieksector structurele banen. Een financiële impuls van € 200.000 voor opleiding en begeleiding is vooraf noodzakelijk. De overige projecten in de uitvoeringsagenda gericht op re-integratie en de primaire doelstelling van het werkplein Fivelingo moeten resulteren in een vermindering werkzoekenden i.c. bijstandskosten. Wij stellen dat het tekort op de BUIG uiteindelijk in 2022 met € 412.000 is teruggedrongen.

Terugverdieneffect in het Sociaal Domein

De raad heeft bij vergadering van 2 november 2018 de voorstellen "Aanpassing uitvoeringsagenda en transformatie Sociaal Domein" en "Intensivering voorkant Sociaal Domein" aangenomen. Een verondersteld terugverdieneffect van structureel € 500.000 is vanaf 2022 ingeboekt.

De taakstellingen handhaven, maar de realisatie periodiek gaan monitoren.
--

Dekkingsmogelijkheden

Algemene uitkering - Meicirculaire 2018

De meicirculaire 2018 is op 31 mei 2018 om 17:05 ontvangen. De uitkomsten zullen we z.s.m. delen, echter nadat we de uitkomsten hebben kunnen verifiëren (PAUW).

De meicirculaire indien mogelijk en met voorbehouden betrekken bij de kadernota 2019

Belastingen, leges en heffingen. De Woonlasten / Onbenutte belastingcapaciteit

We kunnen, indien aanwezig, onze onbenutte belastingcapaciteit aangespreken als aanvullend dekkingsmiddel.

- De tarieven voor diensten, gemeentelijke belastingen en heffingen worden jaarlijks in elk geval gecorrigeerd met de prijsontwikkelingen op grond van de BBP (Bruto Binnenlands Product) zoals vermeld in de meicirculaire van het Gemeentefonds enig jaar.
- De wettelijke belastingruimte binnen de heffing OZB is beperkt. We zitten al op de maximale tariefverhouding woningen – niet-woningen. Deze verhouding wordt getoetst bij de beoordeling van de onbenutte belastingcapaciteit wanneer een artikel 12 aanvraag wordt ingediend of bij de bepaling van de weerstandscapaciteit.
- De tarieven voor rioolheffingen en reinigingsheffingen zijn 100% kostendekkend.
- Met de verwachte hogere meeropbrengst bouwleges vanaf 2019 bereikt de kostendekkendheid bouwleges nagenoeg 100%.
- De overige leges en heffingen zijn nog niet 100% kostendekkend. Hierin zien we enige doch beperkte ruimte qua omvang.

Uitgangspunt bij de leges is dat de totale inkomsten niet meer dan 100% kostendekkend mogen zijn. Het dekkingspercentage voor de begroting 2018 voor leges is berekend op 51,9% (2017 = 43,7%). Verdere gegevens voor de kostendekkendheid leges zijn de volgende:

Kostendekkendheid Leges

Titel	Hfdst	Omschrijving	Taakveld:			Toe te rekenen:		Totale kosten	Opbrengsten	Dekkingspercentage
			Nummer	Kosten	Inkomsten	Overhead	BTW			
I	1	Burgerlijke stand	6 020 0100	72.389	-	42.282	-	114.671	32.400	28,3%
	2	Reisdocumenten	6 020 0400	86.133	-	56.409	-	142.542	124.000	87,0%
	3	Rijbewijzen	6 020 0500	70.288	-	41.659	-	111.948	90.000	80,4%
	4	Verstrekkingen	6 020 0200	22.399	-	6.494	-	28.893	17.000	58,8%
	8	Vastgoedinfo	6 810 0100	2.651	-	1.832	-	4.482	4.000	89,2%
	12	Leegstandwet	6 820 0000	60.959	-	-	-	60.959	1.800	3,0%
	16	Kansspelen	6 120 0600	53.250	-	-	-	53.250	2.000	3,8%
	18	Telecommunicatie	6 210 xxxx	91.160	-	20.149	-	111.309	6.000	5,4%
	20	Diversen	6 020 0300	15.817	-	9.548	-	25.365	2.400	9,5%
	Totaal titel I				475.046	-	178.373	-	653.419	279.600
II	alles	Omgevingsvergunning	6 830 13xx	408.801	-	3.663	-	412.464	357.000	86,6%
		Totaal titel II		408.801	-	3.663	-	412.464	357.000	86,6%
III	1	Horeca	6 020 0300	53.250	-	53.002	-	106.252	5.000	4,7%
	2	Organiseren evenementen	6 120 0600	53.000	-	-	-	53.000	3.000	5,7%
	4	Kinderopvang	6 610 10xx	21.539	-	165	-	21.704	2.500	11,5%
	Totaal titel III				127.789	-	53.167	-	180.956	10.500
Totaal legesverordening				1.011.636	-	235.202	-	1.246.838	647.100	51,9%

Verhoging van de leges voor de producten onder "titel 1" zou betekenen dat de producten als Leegstandwet, Kansspelen en Telecommunicatie vele malen duurder moeten worden om tot 100% kostendekkendheid te komen. Dit geldt ook voor Horeca- en Evenementenvergunningen. Dergelijke

verhogingen zijn onwenselijk. Samengevat biedt een algehele verhoging van leges tot 100% kostendekkendheid nu geen soelaas.

Er is een beperkte onbenutte belastingcapaciteit binnen de overige leges en heffingen. We hebben het hier dan over m.n. de leges burgerzaken; liggeld woonschepen; marktgelden; begrafenisrechten. Geconcludeerd wordt dat er geen significante onbenutte belastingcapaciteit aanwezig is. OZB: Elke trendmatige belastingverhoging bovenop de door de raad vastgestelde uitgangspunten en richtlijnen begroting 2019 resulteert per procentpunt in een extra bate van € 100.000. Gezien de huidige woonlasten, zowel regionaal als in DAL-verband beschouwd, en de verhouding woningen – niet woningen wordt geadviseerd geen extra belastingverhoging bovenop de trendmatige verhoging toe te passen.

Reserves

Aan incidentele middelen is beschikbaar de volgende componenten

Incidentele middelen	2019	2020	2021	2022
Rekeningresultaat 2017	820.000			
Vrij beschikbare algemene reserve	1.192.000			
Prognose resultaat 2018 na 1e Turap 2018	-1.436.000			
Verkoop Grond COA netto minus sanering	pm			
reserve krimp (nog beschikbaar)	425.000	870.000		
	1.001.000	870.000	0	0

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als activa onder de opbrengstwaarde of tegen nul zijn gewaardeerd, maar (direct) verkoopbaar zijn als men dat zou willen tegen een bepaalde (hogere) waarde. Bij verkoop van deze bezittingen ontstaan dus winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Onder de stille reserves vallen onder andere:

- de meerwaarde van de aandelen (financiële vaste activa) die nu nog gewaardeerd zijn tegen de aanschafwaarde;
- de meerwaarde van de gemeentelijke gronden / gebouwen die gewaardeerd zijn tegen de toen geldende aankoopwaarden. Door de herwaardering boekwaarden in de grondexploitatie is hier deels geen sprake meer van.

Een belangrijke voorwaarde is dat het een en ander per direct verkoopbaar is. Daarnaast genereren aandelen structurele opbrengsten (dekkingsmiddelen) in de vorm van dividend, zijnde € 315.000. Hiervoor zullen nieuwe dekkingsmiddelen gegenereerd moeten worden.

Op dit moment is de waarde van de stille reserves niet bekend en op korte termijn niet realiseerbaar. Bij verkoop van aandelen ontstaat een dekkingsprobleem wegens het gemis van dividend. De stille reserves daarom niet betrekken bij de kadernota 2019

III Totaal overzicht voorstellen Kadernota 2019

Onderdelen	2019	2020	2021	2022
Ingediende voorstellen Kadernota 2019	-762.000	-892.000	-551.000	-632.000
<i>I-Voorstellen Sociaal domein</i>	517.000	625.000	165.000	205.000
<i>II-Voorstellen Goed beheer</i>	0	28.000	55.000	81.000
<i>III-Voorstellen Nieuw beleid</i>	245.000	239.000	331.000	346.000

Voorstel	Totaal overzicht voorstellen Kadernota 2019 Voorstel	Investering	2019	2020	2021	2022
I	Voorstellen voortvloeiend uit het Sociaal Domein					
I-1	Voorkomen en aanpakken armoede en schulden					
	> Structurele lasten		65.000	65.000	65.000	65.000
	> Incidentele lasten		130.000	130.000		
	> Rijksbijdrage tbv armoedebestrijding (80 miljoen)		-40.000	-40.000	-40.000	
I-2	Verder bouwen aan het sociaal domein		222.000	330.000		
I-3	Active en structurele inzet op jeugd en veiligheid		90.000	90.000	90.000	90.000
I-4	School als wijk integraal en doorlopend onderwijs / werk-zorgtraject		50.000	50.000	50.000	50.000
	Sub-totaal		517.000	625.000	165.000	205.000
II	Voorstellen voortvloeiend uit "Goed beheer"					
II-1	Beheer openbare ruimte / Openbaar Groen	2.000.000	0	28.000	55.000	81.000
	Sub-totaal		0	28.000	55.000	81.000
III	Voorstellen nieuw beleid					
III-1	Bibliotheekwerk		40.000	55.000	55.000	55.000
III-2	Toerisme, recreatie en cultuur					
	> Structurele lasten		70.000	70.000	70.000	70.000
	> Incidentele lasten		50.000			
III-3	Beheer Speelvoorzieningen					
	> Plan van aanpak		14.000			
	> Vervanging Speelvoorziening	110.000		13.000	25.000	37.000
	> Extra nodig voor inspectie en onderhoud (€ 93 K -/- € 59 K)		34.000	34.000	34.000	34.000
III-4	Beheer Sportvoorzieningen					
	> Kunstgras + Renovatie sportvelden (kapitaallasten)	1.255.000	0	47.000	92.000	96.000
	> besparing onderhoud 2 grassportvelden		-15.000	-42.000	-45.000	-45.000
	> Atletiekbaan	390.000			38.000	37.000
	> Jaarlijkse onderhoudskosten kunstgrassportvelden		10.000	20.000	20.000	20.000
III-5	Beheer toeristische en recreatieve voorzieningen		42.000	42.000	42.000	42.000
	Sub-totaal		245.000	239.000	331.000	346.000
	Totaal	3.755.000	762.000	892.000	551.000	632.000

IV-1 Bevaarbaar maken van de Singelgracht

Dit voorstel is gelezen het raadsvoorstel niet opgenomen in bovenstaand financieel overzicht. In het raadsvoorstel wordt dit nader toegelicht.

Portefeuillehouder	Programma 6	Afdeling	Budgethouder
M. Joostens	Werk en Inkomen	Samenleving en Ontwikkeling	T. Hulsman

Beleidsvoornemen	<p>Mei 2016 heeft het college drie ambities voor het sociaal domein geformuleerd: meer participatie, meer preventie en meer maatwerk. Dit voorstel gaat over meer aan de voorkant komen van de schuldenproblematiek.</p> <p>Ook het rijk wil fors inzetten op schuldhulpverlening en gaat met gemeenten in gesprek. Staatssecretaris van Ark kwam op 23 mei 2018 met 40 actiepunten waarbij voorkomen en goede begeleiding de belangrijkste uitgangspunten zijn.</p> <p>Uit onderzoek en ervaring blijkt dat 70 tot 80% van de hulpvragen in het sociale domein te maken heeft met financiële problemen. Bij meer dan de helft van het aantal aanvragers van een bijstands-uitkering is er sprake van schulden. Ook uit onderzoek blijkt dat mensen gemiddeld vier jaar wachten voordat ze naar buiten komen met hun financiële problemen. Vaak zijn ze dan al uitgegroeid tot grote schulden.</p> <p>Wanneer we in een vroeg stadium betalingsachterstanden signaleren en aanpakken, voorkomen we (het groter worden van) problematische schulden. Wij willen daarom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een heldere, eenduidige en zichtbare toegang naar financiële dienstverlening voor alle inwoners en hulpverleners. • Vroeg signaleren en erop af door signalen van derden: woningcorporaties, zorgverzekeraars, energieleveranciers en waterbedrijven. • Het vergroten van het signalerend vermogen van hulpverleners (WMO, CJG, Werkplein, Leerplicht, SWD): ze herkennen financiële problemen en dragen warm over aan de juiste financiële dienstverlening.
Raakvlak met	<p>Financiële dienstverlening van de Volkskredietbank (VKB) en de Stichting Welzijn en Dienstverlening (SWD): Bij de administratiesprekuren en het sociale raadsliedenwerk van de SWD! kunnen mensen terecht met vragen over b.v. belastingen, kwijtscheldingen, toeslagen, kleine achterstanden, etc. Wanneer er sprake is van (grote) schulden, komt de VKB in beeld. Voor kinderen en armoede zijn er separate middelen beschikbaar vanuit het Rijk. Die worden vooral ingezet voor participatie en op dit moment wordt onderzocht wat er nog meer nodig is.</p> <p>Wat mist in onze aanpak is dat onze financiële dienstverlening goed zichtbaar en bereikbaar is en dat we structureel op mensen met schulden af gaan (zodat ze veel eerder dan pas na vier jaar in beeld komen). We hebben een aantal pilots gedraaid in DAL verband: bronheffing, vroegsignalering en budgetmaatjes. Bij de eerste twee maken we gebruik van gegevens over schulden en achterstanden waarover wij kunnen beschikken. Deze pilots zijn succesvol (mensen met kleinere schulden bij de goede dienstverlener willen we structureel maken en uitbreiden). Daarnaast willen we nog meer gebruik maken van de gegevens over achterstanden die we binnenkrijgen en onze dienstverlening meer zicht- en bereikbaar maken.</p>

<p>Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten</p>	<p>Het college kan het standpunt innemen dat het de verantwoordelijkheid van inwoners zelf is om hulpverlenende instanties te vinden wanneer er schulden zijn. We kiezen er dan voor de maatschappelijke kosten van schuldhulpverlening, huisuitzettingen, geestelijke gezondheidszorg, werkloosheid, etc. achteraf te betalen. In lijn daarmee kan het college ervoor kiezen de verantwoordelijkheid voor het signaleren van schulden bij inwoners met een smalle beurs bij de maatschappelijke partners te laten, b.v. onze welzijnsorganisatie SWD! en de verantwoordelijkheid voor de energietransitie bij de woningbouwcorporaties. Waarmee we de regisserende en faciliterende rol van de gemeente op een laag pitje zetten. Risico hiervan is dat de schuldenproblematiek niet integraal en adequaat wordt opgelost en wij op termijn meer kosten tegemoet kunnen zien.</p>
<p>Randvoorwaarden</p>	<p>Samenwerken van alle maatschappelijke partners, voldoende beschikbare ambtelijke beleidsuren en werkbudget bij alle betrokken afdelingen en teams.</p>
<p>Kansen en Risico's</p>	<p>In onze gemeente zijn er diverse groepen mensen met een complexe tot zeer complexe schuldenproblematiek. Bijvoorbeeld: mensen van wie het huis onder water staat en die moeten verhuizen, gezinnen met vele schuldeisers en grote schulden, of mensen met een verstandelijke beperking, die vaak hun leven lang begeleiding nodig hebben bij hun financiële zaken. Deze groepen wonen veelal in slecht geïsoleerde woningen, wat een impact heeft op hun gezondheid, een hoog energieverbruik en daardoor hoge woonlastendruk oplevert.</p> <p>Een risico is ook dat we op voorhand niet kunnen berekenen wat deze investering ons als gemeente op zal leveren. Tegelijkertijd hebben we nu al casussen in onze gemeente, waar het investeren aan de voorkant ons aantoonbaar minder uitgaven opleverde. In de bijlage is een voorbeeld van zo'n casus toegevoegd.</p> <p>Kansen liggen er bij beginnende betalingsachterstanden of bij grote veranderingen zoals scheiding, werkloosheid, overlijden, verhuizing. Wanneer onze dienstverlening snel ter plekke of in beeld is, kunnen we erger voorkomen en sneller oplossen.</p>
<p>Maatschappelijk effect</p>	<p>Door vroegtijdige hulp bij schulden wordt de groep mensen (en kinderen) die dagelijks stress heeft vanwege hun financiële situatie kleiner. Mensen krijgen meer mentale en financiële ruimte om mee te doen in de samenleving. Meer mensen participeren. De kinderen in deze gezinnen zullen meer veiligheid ervaren; dit heeft effect op hun schoolprestaties en sociale ontwikkeling.</p> <p>Het instituut voor publieke waarden heeft in de gemeente Den Haag onderzocht wat het met mensen doet wanneer zij langer dan 6 maanden een achterstand hebben bij de zorgverzekering. Het gebruik van de geestelijke gezondheidszorg stijgt dan met 40%. Wanneer we deze betalingsachterstanden vroegtijdig opsporen, kunnen we mensen eerder een (korter) schuldhulpverleningstraject aanbieden. Daarmee is er minder lang stress en krijgen mensen de kans hun energie (weer) te gebruiken om mee te doen.</p>
<p>Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid</p>	<p>De uitvoering van de vroegsignalering en het organiseren van een goede toegang tot financiële dienstverlening vragen nauwe samenwerking tussen gemeenten, SWD, Volkskredietbank, Werkplein Fivelingo, en de organisaties die signaleren, zoals de woningbouwcorporaties en zorgverzekeraars.</p>

	Bijna alle projecten zetten we voort of starten we op in DAL verband. Daar waar we zelf maatregelen inzetten, nemen we de andere twee gemeenten mee. Op dit moment zien alle partijen het belang van investeren in dit thema en staan in de startblokken om te beginnen; de bereidheid is groot.
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	<p>Structureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voortzetten budgetmaatjes € 20.000 - Voortzetten vroegsignalering bij Werkplein. € 45.000 Totaal structureel € 65.000 <p>Enmalig voor 2019 + 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zichtbare toegang financiële dienstverlening € 90.000 - Uitbreiden vroegsignalering € 30.000 - Op betalingsachterstanden af! € 80.000 - Inzet ervaringsdeskundigen € 60.000 Totaal eenmalig : € 260.000 <p>Onze verwachting is dat de kosten van zorg en participatie met deze investering op termijn naar beneden gaan. De Nederlandse vereniging voor kredietbanken (NVVK) stelt dat iedere euro in de schuldhulpverlening onze samenleving 2,2 euro oplevert. Deze 2,2 euro wordt minimaal voor de helft bij de gemeente verdiend met name door snellere uitstroom uit de uitkering ('Schuldhulpverlening loont', regioplan, 2011). Dat betekent dat we verwachten dat de overschrijding op de uitkeringen bij Werkplein Fivelingo¹ de komende jaren zal dalen. Deze post kan bij Werkplein Fivelingo daarmee naar beneden toe worden bijgesteld.</p> <p>Met deze investering aan de voorkant verwachten we op den duur tevens een vermindering van de zwaardere schuldhulpverleningstrajecten. Dat betekent dat de kosten van de Volkskredietbank op den duur naar beneden zullen gaan. Tegelijk is er een grote kans dat het eerste jaar het aantal trajecten bij de VKB nog zal stijgen als gevolg van het vroeger signaleren; de toestroom zal in eerste instantie stijgen, in tweede instantie zullen mensen eerder uitstromen door kortere trajecten.</p> <p>In het regeerakkoord heeft het rijk 80 miljoen extra voor armoede en schulden uitgetrokken verdeeld over 3 jaar, waarvan 90% naar gemeenten gaat. Onze schatting is dat het voor onze gemeente gaat om een bedrag van € 120.000 over drie jaar.</p>

¹ Bij Werkplein Fivelingo loopt het project vroegsignalering met een aparte projectfinanciering. Het voortzetten van dit project is tot nu toe niet opgenomen in de concept begroting(en) 2019 van Werkplein Fivelingo. Wanneer dit kadernotavoorstel wordt aangenomen, nemen we het op in de DVO 2019 en betekent dit dat de begroting van Werkplein wordt aangepast. De financiering hebben we met dit kadernotavoorstel geregeld.

Eenmalig / structureel	Structureel: € 65.000 Eenmalig: € 260.000 (hierbij een verwachte dekking door het rijk € 120.000)
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
M. Joostens	7 Samenlevingszaken	Samenleving & Ontwikkeling	M. Veldt

Beleidsvoornemen	<p>In 2015 hebben de decentralisaties plaatsgevonden. Vanuit de Wmo is de centrale gedachte dat mensen voor hulp en ondersteuning eerst kijken wat zij zelf kunnen doen voordat zij bij de overheid aankloppen. Voor inwoners betekent dit dat zij steeds meer zelf moeten doen. Voor de gemeente betekent dit dat zij haar inwoners in staat moet stellen om meer zelf op te pakken. Het blijft van belang dat de gemeente altijd een eerste rol heeft voor de meest kwetsbare inwoners die niet in staat zijn een netwerk op te bouwen en/of in stand te houden.</p> <p>In de dorpen en wijken van onze gemeente zien we steeds meer mooie burgerinitiatieven ontstaan. Maar ook de organisaties die professionele ondersteuning bieden, zien de noodzaak van transformatie waarbij "licht als het kan, zwaar als het moet" het uitgangspunt is. Wanneer we als gemeente willen investeren in het sociaal domein, moeten we beginnen met het opbouwen van initiatieven die de meest toegankelijke vormen van hulp en ondersteuning mogelijk maken. Op die manier kunnen we zware hulp voorkomen als het moet, en ook afbouwen wanneer zware hulp niet meer nodig is.</p> <p>Tegelijkertijd zien we ook de Delfzijlster samenleving veranderen: er wonen steeds meer ouderen in onze gemeente met daarbij specifieke hulpvragen en mensen met beperkingen die steeds complexere problemen hebben. Wanneer we niet investeren in laagdrempelige hulp, doen deze mensen terecht een beroep op duurdere hulp die ook door de gemeente verstrekt moet worden in het kader van de Wmo. Ook wordt onze samenleving ingewikkelder: mensen die twintig jaar geleden gemakkelijk konden participeren, lukt dat nu niet meer. Door te investeren in algemene voorzieningen die sociale samenhang en een dagstructuur bieden, kunnen we sneller hulp bieden wanneer dat nodig is en gevraagd wordt.</p> <p>De gemeente heeft vanaf 2015 al veel ingezet om hulp en ondersteuning in onze gemeente te regelen. Maar transformeren vergt investeren, uitbouwen en verder onderhoud.</p> <p>Met dit voorstel investeren we verder in drie componenten van het sociaal domein:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Burgerinitiatieven, 2. laagdrempelige professionele inzet en, 3. initiatieven waar professionals samenwerken met vrijwilligers (Hybride hulpvormen). <p><u>1. Verder investeren in burgerinitiatieven:</u> We willen 1 budget beschikbaar stellen waaruit wijken en dorpen een aanvraag kunnen doen op het gebied van transformatie. Het gaat hier vooral om inzet op het gebied van Wmo en participatie en het gebied tussen formele en informele zorg. Met behulp van dit budget kunnen dorpen en wijken een aanvraag indienen waardoor inwoners langer thuis kunnen blijven wonen, voor elkaar zorgen en sociale contacten kunnen blijven aangaan. Het inzetten op dit soort initiatieven kan zorgen voor het uitstellen van een zorg- en ondersteuningsaanvraag in de Wmo en versterkt de leefbaarheid van wijken en dorpen. Bij de aanvragen ten laste van dit budget gaan wij uit van groepen/gemeenschappen die iets voor de eigen buurt en dorp opzetten. Het gaat niet om 1 op 1 hulpverlening.</p>
------------------	--

	<p><u>2. Verder investeren in laagdrempelige professionele hulp:</u> In het stappenplan voor de ontwikkeling van het Sociaal Plein Delfzijl hebben we o.a. ingezet op een nieuwe methodiek voor de buurtwerkers van de SWD. Daarvoor hebben we een pilot gedaan in Tuikwerd. In de evaluatie daarvan hebben we geconcludeerd dat de methodiek drie belangrijke pijlers van onze transformatie-opgave combineert: een beter bereik van problematiek achter de voordeur, een verschuiving van individuele naar collectieve oplossingen en versterking van het formele/informele netwerk (inclusief onze consulenten). De methodiek zet vooral in op het vertrouwen en de spilfunctie die de buurtwerkers in de wijk hebben, eigenlijk de basis van de aanpak die we met het sociaal plein voorstaan. Nu we steeds vaker de dorpen en wijken in gaan, merken we hoe smal die basis eigenlijk is. Daarom willen we de SWD opdracht geven om de methodiek door te ontwikkelen naar alle dorpen en wijken.</p> <p><u>3. Verder bouwen aan hybride hulpvormen:</u> de niet-geïndiceerde dagopvang. In 2012 is de gemeente Delfzijl begonnen met de niet-geïndiceerde dagopvang. Deze ontwikkeling kwam voort uit de pakketmaatregel AWBZ: mensen met een lage zorgbehoefte konden dit niet meer uit de AWBZ krijgen maar moesten naar de Wmo voor ondersteuning. Op dit moment draaien er in onze gemeente twee groepen waar oudere mensen gebruik kunnen maken van deze dagbestedingsactiviteiten. Er is ook sprake van een wachtlijst. Bij de verantwoording van deze subsidie beschrijven deelnemers ook wat de dagopvang voor hen betekent. Sommige mensen hebben geen familie in de buurt en de dagopvang is het enige wat ze hebben aan sociaal contact. Ook het contact met gewone mensen na het hebben van een ziekte is fijn. Het is een bron van afleiding van de eigen situatie (ziekte, eenzaamheid) en een manier om sociale contacten aan te gaan.</p>
Raakvlak met	<p>Doorontwikkeling van het Sociaal Plein en het Gebiedsgericht werken. Bij het Sociaal Plein melden inwoners zich met allerlei ondersteuningsvragen. Door allerlei mogelijkheden en laagdrempelig aanbod beschikbaar te hebben in onze gemeente, is het mogelijk dat mensen op eigen kracht verder kunnen om hun hulpvraag op te lossen. Wanneer dat niet het geval is, helpt de gemeente altijd verder door middel van geïndiceerde hulp. Ook het gebiedsgericht werken is van wezenlijk belang: in een wijk of dorp met veel ouderen zal behoefte zijn aan andere vormen van sociale verbinding dan in wijken of dorpen met veel jongeren. Door een gebiedsgerichte insteek kunnen we de oplossingen faciliteren die echt werken en gebruikt worden door de inwoners. Door vanuit het Sociaal Plein en het gebiedsgericht werken de vragen van inwoners te analyseren, krijgen we informatie over wat nodig is. Daar kunnen we vervolgens in investeren en op voortborduren.</p> <p>Relatie met coalitieakkoord:</p> <p>inwoners:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burgerinitiatieven blijven we ondersteunen Zorg: • Zorg zo dicht mogelijk bij de burger met een werkend vangnet (dorpscoördinator) • Omslag sociaal domein. Ondersteunen stappen daar naar toe <p>Doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vergrijzende gemeente, aandacht voor specifiek ouderen en vanuit de leefbaarheid in de dorpen en de wijken ook de samenleving als geheel.

	<p>Herindeling DAL: toekomstbestendige zorg en ondersteuning</p> <p>Wijken- en dorpen: Voldoende basisvoorzieningen in wijken en dorpen.</p> <p>Zorg: zo dicht bij mogelijk + de omslag in het sociaal domein, respijtzorg voor mantelzorgers (doordat partner naar de opvangactiviteit gaat)</p> <p>Doelgroepen: in een vergrijzende gemeente hebben we te maken met steeds meer ouderen. We willen inzetten op eenzaamheidsbestrijding.</p>
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>Burgerinitiatieven: Het is belangrijk dat dit budget niet overlapt met andere budgetten zoals de OZB subsidie, mantelzorg, blijverslening, verzilveringsregeling, startersleningen de budgetten voor gebiedsregie. Het kan een keuze zijn om 1 budget te creëren voor alle aanvragen of er voor te zorgen dat er geen overlap in budgetten is.</p> <p>Laagdrempelige professionele inzet: Ook in de andere wijken en dorpen (naast Tuikwerd waar de pilot loopt) zien we dat de basis te smal is geworden, vooral door de bezuinigingen op de SWD in de afgelopen jaren. Tegelijkertijd zien we dat aanbieders zich in het kader van de transformatie steeds meer gebiedsgericht gaan organiseren en dat bewoners in steeds meer kernen het initiatief nemen om een eigen ondersteuningsnetwerk te organiseren (zie ander kadernotavoorstel over transformatiesubsidie voor informele netwerken). Daarom gaan we per wijk of dorp met de SWD zoeken naar de juiste 'configuratie' tussen buurtwerkers en anderen - zowel professionals als bewonersinitiatieven - die daar werkzaam zijn. Zo voorkomen we dubbelingen en doen we per dorp en wijk wat aansluit bij de lokale opgave en behoefte.</p>
Randvoorwaarden	<p>Het is van belang te blijven beseffen dat er voortdurende investeringen in het sociaal domein nodig zijn. Het is geen eenvoudige kwestie van eenmalig investeren waarna alles opgelost is en op de rails staat. Het gaat om het blijven investeren om achteruitgang te voorkomen en voort te blijven bouwen op wat al behaald is. In het sociaal domein, waar het ook vooral om menselijk gedrag draait, is het eenvoudige "oorzaak-gevolg" denken niet van toepassing. Omdat zaken complex met elkaar samenhangen, is het nodig op meerdere vlakken tegelijk te investeren. Bij zo'n keteninvestering wordt tegelijkertijd ingezet op initiatieven die met elkaar samenwerken en elkaar versterken. In het geval van dit voorstel gaat het om vrijwilligers, professionals en hybride vormen.</p>
Kansen en Risico's	<p>De onderdelen van dit voorstel (burgerinitiatieven, laagdrempelige professionele inzet en de hybride vormen, zijn als het ware communicerende vaten: waar bewoners zaken actief oppakken is (tijdelijk) minder professionele inzet nodig. Waar deze burgerinitiatieven (nog) niet zijn, is extra professionele inzet nodig. In een samenleving met een goed functionerend vangnet is het namelijk belangrijk dat er zowel in burgerinitiatieven als in professionals wordt geïnvesteerd. Het is aan de gemeente om te investeren in de balans tussen beide, dat is wat dit kadernotavoorstel beoogt.</p> <p>Het is van belang om in alle drie de onderdelen tegelijk te investeren zodat de ontwikkelingen in het transformatieproces nauw op elkaar aan blijven sluiten. Alleen in 1 component investeren is onverstandig: een weerbare samenleving en leefbare gemeenschap bestaat bij de aanwezigheid van burgerinitiatieven, professionele inzet en de hybride vormen waarin deze werelden zich verenigen.</p> <p>Het risico van dit voor twee jaar in te zetten, is dat burgerinitiatieven geen langdurige verplichtingen kunnen aangaan omdat ze in onzekerheid blijven zitten hoe financiering in de nieuwe gemeente zal plaatsvinden. Voor de niet geïndiceerde dagopvang is er een risico dat groepen moeten stoppen in 2021. Dat zal zeer waarschijnlijk betekenen dat die mensen een indicatie gaan aanvragen. Dit zal tot een verdubbeling van de kosten gaan leiden (geïndiceerde dagopvang</p>

	is ongeveer 2 keer zo duur als niet-geïndiceerde dagopvang).
Maatschappelijk effect	<p>Verhogen leefbaarheid en sociale cohesie in dorpen en wijken</p> <p>Mogelijk uitgestelde zorg cq Wmo vraag</p> <p>Langer thuis kunnen blijven wonen</p> <p>Vroegtijdige signalering en ondersteuning (preventie)</p> <p>Meer collectieve oplossingen vanuit sociale cohesie.</p> <p>Meer integraliteit in aanbod van zorg en ondersteuning.</p> <p>Eenzaamheidsbestrijding</p> <p>Ondersteuning mantelzorgers</p>
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	Goed uitvoerbaar, er moeten wel zaken worden uitgewerkt, nader worden afgesproken wanneer de middelen beschikbaar worden gesteld.
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	<p><u>Burgerinitiatieven:</u></p> <p>Een bedrag van 40 euro per 75+ er. Dit komt neer op ongeveer € 108.000 per jaar. Een bedrag van € 108.000 wordt in 2019 gedekt uit het budget voor burgerinitiatieven.</p> <p>NB Dit budget bewonersinitiatieven is een <u>eenmalige</u> subsidie ter hoogte van € 700.000 door de provincie beschikbaar gesteld en gelabeld voor bewonersinitiatieven. Besteding moet ook verantwoord worden aan de provincie. Dit bedrag (700k) is beschikbaar voor 2016, 2017 en 2018 en nu voor de helft besteed. Provincie is (of wordt) binnenkort verzocht om hiermee in te stemmen.</p> <p>Als leidraad is het bedrag gebruikt dat Bierum nodig heeft voor de zorgtelefoon. Dat is ongeveer € 1.200 euro per jaar.</p> <p><u>Laagdrempelige professionele hulp:</u></p> <p><i>Dorpsondersteuner / coördinator:</i></p> <p>Noordelijke dorpen personeelsinzet (dorps coördinator oid): € 33.000 (ongeveer 5 dagdelen)</p> <p>Zuidelijke dorpen idem. (€ 33.000)</p> <p>Delfzijl *2= € 66.000 (ongeveer 10 dagdelen)</p> <p>Het bedrag is gebaseerd op de subsidie aan Wagenborgen voor de dorps-coördinator.</p> <p><i>SWD:</i></p> <p>€ 50.000. Dit is gebaseerd op een raming voor extra opbouwwerk en uitbreiding inzet.</p> <p><u>Hybride vorm: niet-geïndiceerde dagopvang:</u></p> <p>In de begroting staat al een post van € 20.000 voor de niet geïndiceerde dagopvang. Dit wordt uitgebreid met € 40.000 (totaal dan beschikbaar € 60.000)</p>

	Totale investering: € 330.000 per jaar
Enmalig /structureel	<p>Enmalig voor twee jaar:</p> <p>2019:</p> <p>Burgerinitiatieven € 108.000 → dekking uit huidig budget bewonersinitiatieven</p> <p>Dorpsondersteuner / coördinator: € 132.000</p> <p>SWD: € 50.000</p> <p>Niet geïndiceerde dagopvang: € 40.000</p> <p>Totaal € 222.000</p> <p>2020:</p> <p>Burgerinitiatieven € 108.000</p> <p>Dorpsondersteuner /coördinator: € 132.000</p> <p>SWD: € 50.000</p> <p>Niet geïndiceerde dagopvang: € 40.000</p> <p>Totaal € 330.000</p>
Vanaf jaar / periode	Voor 2019 en 2020

Portefeuillehouder	Programma	Afdelingen	Budgethouder
J.A. Ronde	7 Samenlevingszaken	Samenleving & Ontwikkeling	M. Zegers

Beleidsvoornemen	<p>Met dit voorstel kan de gemeente Delfzijl structureel werken aan de aanpak (en preventie) van overlast gevende jeugdgroepen en wordt vorm gegeven aan de prioriteiten in het lokale, regionale en landelijke integraal veiligheidsbeleid.</p> <p>De aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag is vastgesteld op 1 mei 2018 en bestaat uit verschillende stappen om signalen over problematisch groepsgedrag serieus te nemen en om onderliggende problematiek op het spoor te komen. Vervolgens kan bepaald worden welke interventies nodig zijn om te voorkomen en te beperken dat het gedrag uitgroeit tot problematisch gedrag. Gedrag waarbij veiligheid in de openbare ruimte en/of voor jongeren zelf in het geding komt.</p>
Raakvlak met	<p>Coalitieakkoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herindeling DAL: toekomstbestendige zorg en ondersteuning; • Inzet op binding jongeren aan de regio; • raadsbesluit Speerpunten transformatie Sociaal Domein • (Versterken regierol gemeente en sturing) <p>Specifiek</p> <p>Een gecoördineerde en structurele aanpak (inclusief preventieve maatregelen) op het gebied van (jeugd) groepen en groepsgedrag.</p>
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>De proces / systeem aanpak is op 1 mei 2018 vastgesteld. Ondersteuning van gezinnen en de jeugdigen zelf maakt daar deel van uit, net als preventie, voorlichting aan de jongeren zelf en het bieden van mogelijkheden in de vrije tijd. Dit in samenwerking met de ketenpartners onder de regie van de gemeente.</p> <p>De gemeente heeft de regie over de domeinen waar de aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag aan raakt dit zijn openbare orde en veiligheid, (jeugd-)zorg, werk & inkomen, toezicht & handhaving, leerplicht, wijkveiligheid en welzijn. Deze regierol dient adequaat ingevuld en uitgevoerd te worden samen met alle betrokken partijen zoals de Driehoek en justitie maar ook met de lokale partners zoals het jongerenwerk, het onderwijs en organisaties in de vrije tijd..</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor structurele borging, het oppakken van de regierol van de gemeente is structurele capaciteit nodig. 2. Voor het slagen van de proces/systeemaanpak zijn tijd, middelen en capaciteit (kennis en vaardigheden) onontbeerlijk. <p>Voor 2018 zijn incidenteel middelen vrijgemaakt voor een gezinscoach. Voorligt structureel in te zetten op inzet van een gezinscoach vanaf 2019.</p>
Randvoorwaarden	<p>Er werken veel partijen samen in het domein van jeugd en veiligheid dit vraagt om duidelijke regierol vanuit de gemeente, maar ook een faciliterende rol.</p>
Kansen en Risico's	<p>Kansen Het is duidelijk dat met de maatschappelijke problemen die jeugdgroepen veroorzaken kosten samenhangen.</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Kosten als gevolg zijn van het groepsgedrag zoals maatschappelijke schade door overlast, criminaliteit en schooluitval; b) Kosten die samenhangen met de reactie van instanties op ongewenst

	<p>gedrag van problematische jeugdgroepen (zoals bestraffing van daders</p> <p>c) Kosten voor ondersteuning aan betrokken jongeren op belangrijke levensgebieden en kosten van preventie van toekomstig ongewenst groepsgedrag (zoals het anders inrichten van openbare ruimte).</p> <p>Op basis van onderzoek blijkt dat met een structurele aanpak van problematische jeugdgroepen enorme maatschappelijk winst valt te behalen, maar ook met betrekking tot de kosten. Kosten waarvan de gemeente een aanzienlijk deel draagt.</p> <p>Risico's: Indien er onvoldoende capaciteit is kan de gemeente mogelijkerwijs haar regierol onvoldoende waar maken.</p>
Maatschappelijk effect	<p>Negatieve maatschappelijke effecten worden voorkomen. (zie het onderzoek "Kostbare vriendschappen: wat problematische jeugdgroepen de maatschappij kosten van Cebeon 2017)</p> <p><u>Onderwijs werk & inkomen</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meer ongeoorloofd schoolverzuim: jongeren in problematische jeugdgroepen vertonen frequent spijbelgedrag. 2. Vaker voortijdig schoolverlaten: jongeren in problematische jeugdgroepen hebben, mede als gevolg van meer schoolverzuim en/of doublures, een hogere kans op voortijdig schoolverlaten. <p><u>Veiligheid</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Meer delicten en overlast: Dit gedrag uit zich in het plegen van allerlei soorten delicten en het veroorzaken van overlast; 4. Meer subjectieve onveiligheid: delicten en overlast werken ook door op de subjectieve veiligheid van burgers en ondernemers. <p><u>Gezondheid</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Jongeren in problematische jeugdgroepen houden soms er een minder gezonde leefstijl op na. Dit uit zich in risicovolle gewoonten en riskant gedrag: jongeren gebruiken alcohol en/of (soft)drugs, en zijn vaker betrokken bij verkeersongevallen en geweldsincidenten. <p><u>Zorg & ondersteuning</u></p> <p>Er kan sprake zijn van een zorg mijdende houding. Hierdoor kan hun problematiek (verder) escaleren waardoor jongeren vaker terecht komen in zwaardere of gedwongen zorg.</p>
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	Het plan van aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag is vastgesteld. Om deze daadwerkelijk in de praktijk goed uit te kunnen voeren is structurele capaciteit (intern en extern) noodzakelijk.
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	€ 90.000 structureel voor 1 fte gezinscoach
Eenmalig /structureel	Structureel
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
M.J. Joostens	7 Samenlevingszaken	Samenleving & Ontwikkeling	M. Zegers

Beleidsvoornemen	Structurele inzet van formatie en middelen voor de School als Wijk.
Raakvlak met	<u>Coalitieakkoord:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Herindeling DAL: toekomstbestendige zorg en ondersteuning - Inzet op binding jongeren aan de regio; - Raadsvoorstel Speerpunten transformatieplan Sociaal domein <p><i>Wijkgericht werken en gebiedsregie (School als "wijk")</i></p> <p><i>Meer regie en sturing</i></p>
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>a) De overgang naar 18 jaar is voor veel jongeren (zeker voor de kwetsbare jongeren) complex. Informatie en ondersteuning daarbij zijn wettelijke taken:</p> <p>b) Hoewel we meer inzicht krijgen wat er nodig is, lukt het nog niet de om continuïteit van zorg te bieden aan kwetsbare jongeren die 18 jaar worden. Hiervoor is structurele en langdurige inzet nodig.</p>
Randvoorwaarden	Er dient een nadrukkelijk verbinding gelegd te worden met de wettelijke taken vanuit het Sociaal Plein, het Werkplein, RMC en die van maatschappelijke partners.
Kansen en Risico's	Kansen: School als wijk is vindplaatsgericht en past bij uitstek binnen het gebiedsgericht werken.
Maatschappelijk effect	Het is duidelijk dat door de overgang van de jeugdhulp naar de volwassenzorg kwetsbare jongeren of jongvolwassenen fors in de problemen kunnen komen. Problemen die we zien zijn: niet de weg naar arbeid of het onderwijs kunnen vinden, zorgmijding, niet kunnen omgaan met geld, schulden en zelfs zwerven. Deze problemen worden ook door het Sociaal Plein Delfzijl/ rMC en Werkplein onderkend.
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	De School als wijk kent een provinciale structuur en is inmiddels in elke gemeente ingevoerd. Bestuurlijk (provinciaal) is besloten om het als basisvoorziening op te nemen in het sociale domein voor tenminste vier jaar.
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	€ 50.000 als structurele bijdrage basisvoorziening School als wijk.
Eenmalig /structureel	Structureel
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.H. Menninga	8 Beheer en Realisatie	Stadsbeheer	A. Luinenburg

Beleidsvoornemen	<p>Sinds 2016 zijn we bezig om het beheer van onze kapitaalgoederen om te buigen naar een meer dynamisch en risicogestuurd beheer. Belangrijk onderdeel van deze doorontwikkeling is het goed in beeld brengen van de onderhoudstoestand van ons areaal en de bijbehorende vervangingsopgave. Op basis hiervan werken we een Integraal investeringsprogramma kapitaalgoederen uit waarbij we de vervangings- en grootonderhoudsbehoefte slim koppelen aan overige ruimtelijke ontwikkelingen. In 2016 hebben we prioriteit gelegd bij het wegenareaal. In 2017 en 2018 hebben we ook voor riolering, kunstwerken, openbare verlichting en groen een inschatting gemaakt van de benodigde investeringsbehoefte. Op basis hiervan stellen we voor om meer ruimte te creëren in de exploitatiebegroting voor de dekking van kapitaallasten, zodat er meer geïnvesteerd kan worden in het openbaar groen.</p> <p>Op dit moment hebben we slechts 50.000 euro per jaar in de begroting om groenperken, beplantingsvakken, bermvakken, parken, etc. te vervangen.</p> <p>Een groot deel van de wijken en bijbehorende groenstructuur van de gemeente Delfzijl is aangelegd tussen 1950 en 1980. De levensduur van groenvoorzieningen bedraagt circa 40 jaar. Dit betekent dat een groot deel van ons openbaar groen aan vervanging toe is.</p> <p>Toen de openbare ruimte werd aangelegd 40 tot 60 jaar geleden zag de wereld er anders uit dan nu. We hebben minder inwoners dan ooit bedacht, ze hebben een andere leeftijd dan destijds en ze hebben andere wensen en behoeften. Daarnaast is de techniek ook niet stil blijven staan. Dit betekent simpelweg vervangen van wat er nu is niet zal volstaan. We hebben veel meer te maken met een transitieopgave dan een vervangingsopgave.</p> <p>Het feit dat de openbare ruimte vervangen moet worden is daarom een unieke kans om deze weer aan te passen aan de eisen en wensen van deze tijd en de komende decennia. Dat kan maar één keer goed!</p> <p>In 2016 zijn we gestart het inventariseren van de wegen, openbare verlichting, groenvoorzieningen en riolering die de komende jaren moet worden vervangen. Voor een groot deel van deze opgave hebben we middelen gereserveerd. Maar als we werkelijk de kans op een goede transitie willen benutten hebben we mogelijk meer middelen nodig. We hebben inmiddels een inschatting gemaakt om welke bedragen dit gaat. In dit kadernotavoorstel is opgenomen hoe we hier in onze meerjarenbegroting mee om kunnen gaan en hoe we in de periode die daarop volgt kunnen zorgen voor voldoende middelen.</p>
Raakvlak met	<ul style="list-style-type: none"> • Versterkingsopgave • Herstructurering • Krimp- en sloopopgave • Demografische ontwikkeling (krimp, ontgroening, vergrijzing) • Essentaksterfte
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>Ook voor wegen, kunstwerken en openbare verlichting geldt dat er sprake is van een vervangingsopgave. Hier speelt veiligheid en gebruikszekerheid een belangrijke rol waardoor investeringen hierin onontkoombaar zijn. In de kadernota worden hier aanvullende middelen voor gevraagd. Voor groenstructuren geldt dit niet. Het is mogelijk om de huidige verouderde groenvakken te behouden.</p>

	<p>We pakken de vervangingsopgave echter gebiedsgericht aan en koppelen bewonersinitiatieven mee waar mogelijk. Bij de aanpak van de openbare ruimte is het zonde als de verouderde groenstructuur niet direct meegenomen kan in het gebiedsgerichte plan. Daarom vragen we daar nu investeringsruimte voor. Met de huidige middelen in de begroting kunnen we slechts onderhouden wat er nu is.</p> <p>Echter het onderhouden van groenstructuren die aan vervanging toe zijn leidt niet tot de beoogde beeldkwaliteit binnen onze gemeente.</p> <p>Daarnaast heeft de gemeente Delfzijl in vergelijking met andere gemeenten relatief veel groenareaal in beheer door de ruime stedenbouwkundige opzet van Delfzijl en de sloop van woningen in het verleden.</p>																																																																					
Randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Inzicht in integrale opgave openbare ruimte • Koppeling aan vervangingsopgave wegen en riolering in een gebiedsgerichte benadering • Koppeling aan versterkingsopgave en overige ruimtelijke projecten • Actuele groenstructuurvisie 																																																																					
Kansen en Risico's	<p>Kansen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een opwaardering van de leefomgeving. • Inrichting openbare ruimte die beter aansluit bij het huidige en toekomstige gebruik van de openbare ruimte. • Werk met werk maken door meteen actief de wensen van de bewoners meenemen in het nieuwe ontwerp <p>Risico's.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Te hoog kwaliteitsniveau van de inrichting ten opzichte van het beheer. 																																																																					
Maatschappelijk effect	Prettigere leefomgeving, inrichting openbare ruimte sluit aan bij de wensen van onze inwoners																																																																					
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	Uitvoerbaarheid is afhankelijk van de planning en vaststelling van het investeringsprogramma.																																																																					
Investeringsbedrag	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Omschrijving</th> <th colspan="4">Investering</th> <th colspan="5">kapitaallasten</th> </tr> <tr> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Openbaar Groen</td> <td>500.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>27.500</td> <td>27.125</td> <td>26.750</td> <td>26.000</td> </tr> <tr> <td>Openbaar Groen</td> <td></td> <td>500.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>27.500</td> <td>27.125</td> <td>26.750</td> </tr> <tr> <td>Openbaar Groen</td> <td></td> <td></td> <td>500.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>27.500</td> <td>27.125</td> </tr> <tr> <td>Openbaar Groen</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>500.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>27.500</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>0</td> <td>27.500</td> <td>54.625</td> <td>81.375</td> <td>107.375</td> </tr> </tbody> </table> <p>We stellen voor de komende 5 jaar €500.000 euro per jaar te investeren in de vervangingsopgave van ons groenareaal. Dit is circa 1% van de vervangingswaarde van ons totale areaal.</p>	Omschrijving	Investering				kapitaallasten					2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2023	Openbaar Groen	500.000					27.500	27.125	26.750	26.000	Openbaar Groen		500.000					27.500	27.125	26.750	Openbaar Groen			500.000					27.500	27.125	Openbaar Groen				500.000					27.500						0	27.500	54.625	81.375	107.375
Omschrijving	Investering				kapitaallasten																																																																	
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2023																																																													
Openbaar Groen	500.000					27.500	27.125	26.750	26.000																																																													
Openbaar Groen		500.000					27.500	27.125	26.750																																																													
Openbaar Groen			500.000					27.500	27.125																																																													
Openbaar Groen				500.000					27.500																																																													
					0	27.500	54.625	81.375	107.375																																																													
Jaarlijkse lasten en baten	€ 28.000 per jaar vanaf 2020 oplopend naar € 140.000 per jaar in 2025.																																																																					
Eenmalig / structureel	Structureel																																																																					
Vanaf jaar / periode	2019-2024 (investering vanaf 2019, kapitaallasten vanaf 2020)																																																																					

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.A. Ronde	7 Samenlevingszaken	Samenleving en Ontwikkeling	A. Mooijman

Beleidsvoornemen	<p>De bibliotheek in stand houden met alle functies voor inwoners die daarbij horen: boeken lezen, de Bibliotheek op School, cursussen taal- en digitale vaardigheden, lezingen en activiteiten.</p> <p>Biblionet voert het bibliotheekwerk uit voor alle gemeenten in Groningen (behalve de stad). Veel gemeenten hebben vier of twee jaar geleden bezuinigd op het bibliotheekwerk, zo ook Delfzijl in 2014 en 2016. In 2012 gaf de gemeente nog € 600.000 uit aan bibliotheekwerk, nu is dat nog 450.000. Daarnaast is er een wijziging in de wet geweest, waardoor de provincie anders is omgegaan met de financiering van bibliotheektaken. Per inwoner is de subsidie gedaald provinciaal van € 5,42 in 2012 naar € 3,60 in 2018 en vanuit gemeenten van € 26,12 naar €21,44. Door deze combinatie van factoren is een tekort ontstaan bij Biblionet. Dit heeft Biblionet twee jaar opgevangen uit eigen reserves, maar die zijn op. Biblionet heeft de afgelopen jaren ook twee reorganisaties doorgevoerd om kosten in de uitvoering te verminderen. Desondanks is er een tekort. Er werken niet veel mensen meer in de bibliotheken, de bibliotheek draait grotendeels op vrijwilligers. Nu wordt de back office onder de loep genomen.</p> <p>De bibliotheek is gehuisvest in De Molenberg. Voor dit theatercomplex ligt een plan voor verbouwing en verduurzaming. Met de herinrichting van De Molenberg, zal de bibliotheek in aantal vierkante meters naar beneden gaan. Echter, het is nog niet duidelijk wanneer de herinrichting van De Molenberg plaats zal vinden. Tot die tijd kan er nog niet op huisvesting bezuinigd worden. Ten eerste is het niet duurzaam en kosten efficiënt om nu nog te verbouwen en herinrichten als er over één tot drie jaar al een herinrichting gepland staat (weggegooid geld). Bovendien zou dan een lege ruimte ontstaan, waarvan maar de vraag is of daar een andere bestemming voor gevonden kan worden (voor 1 of 2 jaar). Zo niet, dan ontstaat er een tekort op huurinkomsten bij vastgoed. Dus verplaats je het probleem in plaats van het op te lossen.</p> <p>Er zijn nu onderhandelingen gaande tussen de Groninger gemeenten en Biblionet over de diensten die Biblionet levert en de subsidie die daar bij hoort. Dit heeft geleid tot een catalogus met producten en bijbehorende prijzen. Hierdoor is een duidelijk aanbod beschikbaar. De prijs voor de diensten is in vergelijk met andere bibliotheek-diensten in het land niet duur.</p> <p>1. Dit betekent voor Biblionet dat zij hun organisatie moeten aanpassen aan de subsidie die gemeenten beschikbaar stellen voor het aanbod dat wordt afgenomen, m.a.w. reorganiseren en waarschijnlijk ook personeel ontslaan. Hier zijn frictiekosten mee gemoeid. Biblionet probeert deze kosten zelf op te vangen, maar als dat niet helemaal lukt, zullen de kosten (deels) door de gemeenten gedragen moeten worden, anders is er het risico dat Biblionet omvalt.</p> <p>2. In juli komt er een voorstel in het VGG Platform Bibliotheken waarin meer duidelijk zal worden over de frictiekosten en hoe die opgevangen zullen worden. Dat is op dit moment nog niet duidelijk, en dus ook niet om welk bedrag het gaat voor Delfzijl. Het is wel zeker dat er kosten komen. Wij</p>
------------------	---

	<p>zullen hierover afzonderlijk doch uiterlijk bij de 2^e tussenrapportage 2018 en hiervoor een voorziening treffen.</p> <p>3. In een eerdere versie van het aanbod van Biblionet, was er een tekort aan subsidie van bijna € 100.000. Inmiddels is dat bijgesteld. Nu ligt er een aanbod waarvan wij denken dat dit het minimale is dat wij aan inwoners moeten bieden. Om dit te bekostigen is hiervoor in 2019 is daar € 40.000 euro voor nodig. Om op alle scholen een Bibliotheek op School te organiseren, is daarbovenop nog eens € 15.000 nodig in 2020. Het totale budget voor bibliotheekwerk komt dan op € 511.000 (excl. Indicering) structureel vanaf 2020 (altijd nog bijna € 100.000 lager dan in 2012).</p>
Raakvlak met	Onderwijs en welzijn
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	
Randvoorwaarden	Geen.
Kansen en Risico's	Deze post vangt een risico op, nl. dat Biblionet om zou vallen en dat de gemeente Delfzijl dan niet meer een goed bibliotheek aanbod aan haar inwoners kan doen of daar meer voor moet betalen.
Maatschappelijk effect	Inwoners die taal- en digitaal vaardig zijn en plezier hebben in lezen.
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	Biblionet voert het bibliotheekwerk uit voor alle gemeenten in de provincie Groningen (behalve de stad).
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	Een structurele verhoging van het budget voor het bibliotheekwerk met € 40.000 in 2019 en nogmaals € 15.000 daar bovenop in 2020. Totale budget in 2020: € 511.000 (excl. Indexering).
Eenmalig /structureel	Structureel
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.A. Ronde	7 Samenlevingszaken	Samenleving & Ontwikkeling	I. de Vries

Beleidsvoornemen	<p>Visieontwikkeling op toerisme & recreatie en visieontwikkeling op cultuur.*</p> <p>In het coalitieakkoord Delfzijl 2018-2021 "De bel voor de laatste ronde!" staat beschreven dat er in de komende periode een nota cultuurbeleid komt en binnen een jaar een nota recreatie & toerisme.</p> <p><i>*De laatste beleidsnota recreatie & toerisme stamt uit 2012 (en liep tot 2016).</i></p> <p><i>De laatste beleidsnota cultuur "Cultuur aan kust" stamt uit 2009 (en liep tot 2013).</i></p>
Raakvlak met	<ul style="list-style-type: none"> • Cultuur • Economie • Samenleving • Gebiedsgericht werken • Beheer • Communicatie
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>De insteek van het toeristisch en recreatief vermarkten loopt via twee sporen. Vanuit Top van Groningen wordt Delfzijl vermarkt als de maritieme havenstad aan het wad. Vanuit cultureel oogpunt is Delfzijl ook een oude vestingstad met een rijke culturele historie. Van dit laatste is nog te weinig voorhanden.</p> <p>Over 2,5 jaar is de herindeling DAL een feit. Om samen met Appingedam en Loppersum een gezamenlijke visie te ontwikkelen op toerisme, recreatie en cultuur is het belangrijk dat we het zogenaamde DNA van Delfzijl in beeld hebben.</p> <p>De financiële armslag op de beleidsvelden is te gering om nieuw beleid te kunnen ontwikkelen.</p>
Randvoorwaarden	<p>Er is veel bekend over de culturele historie van Delfzijl maar dit is niet gebundeld terug te vinden in een zogenaamde "Canon". Er wordt al een aantal jaren met een vijftal vrijwilligers aan de canon van Delfzijl gewerkt. Deze beschrijft op een populistische wijze bijna 60 hoogtepunten in de geschiedenis van het gemeentelijk grondgebied. Deze informatie is nodig als fundament om het cultureel toeristisch en recreatief vermarkten van Delfzijl vorm te kunnen geven. De canon is de onmisbare basis van een visie op dit gebied.</p> <p>Over circa 2,5 jaar is de herindeling een feit. Een visie op toerisme, recreatie en cultuur voor het hele gebied DAL heeft de meeste kans van slagen om voor de lange termijn een goed uitvoeringsprogramma te kunnen ontwikkelen. Voor een goede basis heeft Delfzijl een canon nodig om vanuit daar, met het oog op de unieke en rijke culturele geschiedenis van dit gebied, een goede gezamenlijke visie te kunnen ontwikkelen.</p>
Kansen en Risico's	<p>Naast het gegeven dat we zichtbaar een maritieme havenstad aan het wad zijn is de input op het verhaal van Delfzijl de canon met bijna 60 hoogtepunten uit de geschiedenis. Deze vormt de basis van een gezamenlijke DAL visie op toerisme, recreatie en cultuur waarbij de identiteit van Delfzijl overeind blijft. De informatie uit de canon wordt gebruikt bij het ontwikkelen van tal van producten ter bevordering van het toerisme in ons gebied. Denk hierbij aan stadswandelingen, aanleg van routes langs geschiedkundige hoogtepunten, lezingen, culturele voorstellingen met als thema 1 van de 60 hoogtepunten uit de canon etc etc.</p>

	<p>Delfzijl, Appingedam en Loppersum hebben ieder een eigen identiteit. Loppersum is een plattelandsgemeente, Appingedam is een historische stad en Delfzijl is een historische maritieme havenplaats aan het wad. De verbinding kan een kans zijn als we onderkennen dat alle drie gemeenten een eigen identiteit hebben. Door de canon kunnen we dit voor Delfzijl ook aantoonbaar maken en borgen.</p>
Maatschappelijk effect	<p>Toerisme, recreatie en cultuur zijn meer dan alleen de kraaltjes en spiegeltjes. Het zijn belangrijke pijlers voor een waddenkustgemeente als Delfzijl. Door een goed toeristisch en recreatief klimaat maak je de leefomgeving van de inwoners aantrekkelijker en trek je hiermee bezoekers van buiten aan. Dit zorgt voor een economische impuls voor bedrijven in het gebied. (horeca, detail, overnachtingsbranche, trek op evenementen etc).</p> <p>Door het Marconiproject en de centrumvernieuwing is er een kans voor Delfzijl om zich de komende jaren als een toeristische trekpleister op de kaart te zetten. Het grote strand zal de toeristische trek naar Delfzijl een enorme boost kunnen geven mits we ons realiseren dat een aantrekkelijke omgeving hier een randvoorwaarde is. Genoeg horeca, een visboer op een prominente plaats (onmisbaar in een maritieme havenplaats), voldoende en schone camperplaatsen, aantrekkelijke vaar, fiets en wandelroutes, beleving (oa MuzeeAquarium) en het historische verhaal van Delfzijl die we als kapstok kunnen gebruiken bij het vermarkten van dit prachtige gebied.</p>
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	<p>Om een goede beleidsvisie in Dal verband te kunnen ontwikkelen is een canon een onmisbare basis van het verhaal. We zorgen er voor dat door dit document de identiteit van Delfzijl zichtbaar blijft. Tevens is het de grondlegger voor tal van activiteiten om Delfzijl recreatief en toeristisch te ontsluiten. De budgetten die beschikbaar zijn voor de beleidsvelden cultuur, recreatie & toerisme zijn niet toereikend om nieuwe impulsen mee te ontwikkelen. Het huidige budget gaat voornamelijk op aan vaste kosten van lopende initiatieven.</p>
Investeringsbedrag	n.v.t.
Jaarlijkse lasten en baten	<p>Cultuur</p> <p>Het huidige budget voor culturele activiteiten bedraagt € 20.000. Van dit budget is € 9.000 bestemd voor amateurkunst en € 11.000 voor culturele activiteiten. Onze verordening zegt hierover dat alle aanvragen (aantal uitzonderingen nagelaten boeken etc) die met Delfzijl te maken hebben in behandeling moeten worden genomen en gesubsidieerd dienen te worden met maximaal het bedrag van 40% van het tekort. Met een max van € 750. Het cultuurbudget is nu na 5 maanden (mei) leeg.</p> <p>Vanaf 2019 is een verdubbeling van het huidige budget gewenst. Van € 20.000 naar € 40.000.</p> <p>Toerisme & recreatie</p> <p>Voor toerisme & recreatie is een extra budget van € 50.000 per jaar nodig. Het primaire budget voor toerisme & recreatie gaat op aan bekostiging van instanties (top van Groningen, IDR en EDR) en aan onderhoud van toeristische voorzieningen. Er is geen ruimte voor andere zaken.</p> <p>Het evenementenbudget is € 90.000 en is in mei al op. Om de andere helft van het jaar te kunnen bekostigen (de structurele grotere evenementen zijn al bekostigd) is er nog minimaal € 25.000,- nodig om incidentele initiatieven te subsidiëren die in de loop van het jaar nog binnenkomen. De overige aangevraagde € 25.000 gaan naar initiatieven ter bevordering van toerisme & recreatie zoals:</p> <p>Waddenkustopgave € 15.000, Gemaal Cremer € 3.200 Msserijmuseum € 10.000 en extra middelen voor het uitvoeringsprogramma bij het nieuwe beleid.</p>

Eenmalig /structureel	Incidenteel : € 50.000 Structureel : € 70.000
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.H. Menninga	8 Beheer en Realisatie	Stadsbeheer	G. Vloedgraven

Beleidsvoornemen	<p>Komen tot een beleidsplan en kwaliteitseis voor speelvoorzieningen.</p> <p>Een plan van aanpak / beleid en bijbehorend budget voor speelvoorzieningen in de gemeente Delfzijl. Op deze manier wordt het mogelijk om:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Blijvend te voldoen aan het Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen ➤ Bestaande speelvoorzieningen in stand te houden en waar nodig te herstructureren ➤ Bewonersinitiatieven in goede banen te leiden <p>Budgetten ten behoeve van de speelgelegenheden aanpassen</p> <p>Voor de vervanging en het onderhoud van de speelgelegenheden is jarenlang bezuinigd waardoor het onderhoud en de vervanging van de speelgelegenheden onder druk komt te staan.</p>
Raakvlak met	<ul style="list-style-type: none"> • Volksgezondheid sport en integratie • Jeugd en onderwijs • Welzijn en zorg • Wonen, milieu en economie • Ontwikkeling en Vastgoed • Werk en Inkomen
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>Vanuit de vraag 'Wat wil je eigenlijk?' wordt gezocht naar een praktische herijking van het speelruimteplan. Deze vraag heeft zowel betrekking op de gemeente als op de doelgroep.</p> <p>In het speelruimteplan moet invulling worden gegeven aan de behoefte aan:</p> <p>* actualisatie van de speelruimteanalyse ~ actuele kinderaantallen ~ actuele inzichten</p> <p>* oplossingsrichtingen voor het financiële spanningsveld ~ Wat kan bij de huidige middelen? ~ Wat kost het gewenste beeld? ~ Hoe kunnen we slim komen tot optimale niveau?</p> <p>Naar verwachting zullen uit het geactualiseerde speelruimteplan de volgende keuzeopties worden voorgelegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voortzetting huidige aanpak; wel inspectie en (veiligheids-) onderhoud, géén vervanging bij einde levensduur door gemeente. Nieuwe plaatsing /investering uitsluitend vanuit bewonersinitiatief. 2. Gebiedsgerichte aanpak (op basis van speelruimteplan) met kwaliteit op maat; inspectie en (veiligheids-) onderhoud, vervanging en plaatsing door gemeente; in samenhang met bewonersinitiatieven waar mogelijk. 3. Bewonersaanpak; plaatsing, onderhoud en vervanging door bewoners. Alleen (wettelijk verplichte) inspectie door gemeente <p>In dit voorstel wordt uitgegaan van optie 2. Deze optie biedt enerzijds ruimte voor bewoners in initiatiefrijke buurten en dorpen, en anderzijds een gegarandeerd (minimum) voorzieningenniveau in wijken met minder initiatieven van bewoners.</p>

Randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Het aantal speelgelegenheden is toegenomen door bewonersinitiatieven. Bewonersinitiatieven hebben de volgende invloeden op de speelgelegenheden van de gemeente Delfzijl: <ul style="list-style-type: none"> ○ Door het ontbreken van beleid ontstaat er een wildgroei aan speelgelegenheden ○ De gemeente wordt na plaatsing (juridisch) eigenaar van de speelgelegenheden ○ De gemeente is verantwoordelijk voor inspectie vanuit het Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen ○ In de praktijk blijkt dat initiatiefnemers niet (eind)verantwoordelijk willen of kunnen zijn voor de geplaatste speelgelegenheden. Tevens kunnen zij niet garanderen dat ze financiële dekking hebben voor eventuele geconstateerde knelpunten. Tot op heden is het één keer gelukt om gemaakte kosten te verhalen op de initiatiefnemers ○ Ondanks het ontbreken van juridische grondslag zijn gemaakte afspraken met initiatiefnemers in het verleden niet goed vastgelegd ➤ Het is een kwestie van tijd dat de gemeente Delfzijl niet meer aan haar wettelijke verplichtingen kan voldoen. Dit om de volgende redenen: <ul style="list-style-type: none"> ○ De inspectiedruk wordt groter naarmate het aantal speelgelegenheden toenemen. Op termijn is het niet langer mogelijk om alle speelgelegenheden drie keer per jaar te inspecteren ○ Het budget (€36.178,- voor inspecties € 12.000 voor vervanging en € 11.000 voor onderdelen) is op dit moment al niet toereikend. Indien speeltoestellen aan vervanging toe zijn dan worden deze (over het algemeen) verwijderd. Dit tot ontevredenheid van omwonenden.
Kansen en Risico's	<p>De algemene doelstelling van het beleid Bewegen, Spelen, Sporten luidt: Delfzijlsters bewegen, spelen en sporten hun leven lang, ontwikkelen zich daarin op een manier die bij hun persoon past en voldoen daarmee aan de nationale norm gezond bewegen.</p> <p>Deze vervanging biedt kansen om met de burger in gesprek te komen over de directe woonomgeving. Aansluiten op de nieuwe ontwikkelingen en trends als beweegtuinten voor ouderen, natuurlijk spelen, centralisatie van speelplekken, het zoeken van combinaties van functies zoals sportcomplexen, aandacht voor gezondheid door spelen en toenemende (wens tot) burgerparticipatie zowel vanuit burgers als gemeente.</p> <p>De scholentransitie biedt voor veel scholen de kans om hun visie op de inrichting van de schoolomgeving te evalueren en op basis daarvan keuzes te maken voor de inrichting /vervanging van speelruimten, sport- en speeltoestellen.</p>
Maatschappelijke effecten	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid en gezondheid • Draagvlak en participatie • Leefbaarheid,
Uitvoerbaarheid	<p>De uitvoering van optie 1 en optie 2. zal grotendeels in eigen beheer worden uitgevoerd.</p> <p>De uitvoering van optie 3. zal (na sanering door gemeente) grotendeels door bewoners worden uitgevoerd.</p>

Aantallen en bedragen	<p>De kapitaalswaarde van de huidige speeltoestellen in de openbare ruimte (gemeente, scholen en speeltuinverenigingen) bedraagt € 1.900.000</p> <p>Peildatum 2015 ingenieursbureau OBB. Het betreft in totaal 620 toestellen op 95 locaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scholen 153 toestellen** • BSN scholen 38 toestellen • Speeltuinverenigingen 125 toestellen • Openbare ruimte 304 toestellen <p>** de 152 toestellen op de 15 basisscholen zijn in eigendom en beheer van de scholen zelf. De gemeente voert de verplichte periodieke inspecties uit (incl. rapportage).</p>
Jaarlijkse lasten en baten	<p>Optie 1: De jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van inspecties en (veiligheids-) onderhoud bedragen resp. € 36.000 en € 57.000 ofwd in totaal € 93.000; uitgaande van een per saldo gelijkblijvend aantal speelplekken/-toestellen. Investerings vanuit de beheerexploitatie in nieuwe voorzieningen worden niet gedaan.</p> <p>Optie 2: De jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van inspectie en (veiligheids-) onderhoud bedragen net als bij optie 1: € 93.000,-.</p> <p>Vanuit de beheerexploitatie wordt op basis van het speelruimteplan jaarlijks geïnvesteerd in de vervanging en/of plaatsing van speelvoorzieningen. De netto-investeringen zijn voor de komende 5 jaar geraamd op gemiddeld € 131.000,- per jaar; als volgt gespecificeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scholen € 21.000 • Speeltuinverenigingen € 37.000 • Openbare Ruimte € 73.000 <p>De eenmalige kosten voor het actualiseren van het speelruimteplan bedragen € 14.000</p> <p>Optie 3; De jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van inspecties van het huidige areaal aan toestellen bedragen € 36.000</p> <p>In dit voorstel wordt uitgegaan van optie 2.</p>
Eenmalig /structureel	<p>Eenmalig in 2019; Maken plan van aanpak € 14.000 ex btw.</p> <p>Structureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inspectie en veiligheidsonderhoud; € 93.000 • vervanging (excl. scholen); € 110.000 <p><i>(huidige jaarlijkse netto-budget € 59.000,-; excl. opslag loonkosten buitendienst)</i></p>
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.H. Menninga	7 Samenlevingszaken	Stadsbeheer en	SB; G. Vloedgraven
	8 Beheer en Realisatie	Samenleving & Ontwikkeling	S&O; H. Boer

Beleidsvoornemen	<p><u>Bespeelbaarheid grassportvelden.</u></p> <p>Diverse verenigingen maken gebruik van zes door de gemeente beheerde veldsportaccommodaties met in totaal veertien natuurgrasvelden (Spijk 2st, Holwierde 2st, Centrum1st, Tuikwerd 3,5st, Wagenborgen 3st, Woldendorp3 st). Als gevolg van ouderdom, slijtage en bespeling neemt de bespeelbaarheid van deze velden in de loop van de tijd af.</p> <p>Door af- en ontwateringsproblemen is de bespeelbaarheid van vijf van de veertien velden in de periode oktober – maart op dit moment nog slechts 20%. De velden worden in die periode bij herhaling afgekeurd voor het afwikkelen van wedstrijdprogramma's. Daardoor worden de betrokken verenigingen gedwongen ten behoeve van training en wedstrijden uit te wijken naar binnen- en buitensportaccommodaties elders.</p> <p>De waterproblemen worden veroorzaakt door verouderde/verstoorde drainagesystemen in combinatie met verdichte en water-ondoorlatende toplagen. Op drie van de vijf velden is er sprake van een acuut en "schrijnend" probleem.</p> <p>Daarom is het beleidsvoornemen om in de komende 3 jaar de bespeelbaarheid van deze 5 grassportvelden in samenspraak en co-productie met de betrokken verenigingen te herstellen.</p> <p>Gelijktijdig is er in Holwierde en Wagenborgen in de afgelopen jaren in toenemende mate behoefte ontstaan aan een multifunctioneel kunstgrasveld. Een dergelijk veld biedt jaarrond uiteenlopende gebruiksmogelijkheden. Niet alleen voor het afwikkelen van trainingen en veldsportwedstrijden in verenigingsverband. Maar ook voor het bieden van ruimte voor sport- en spelactiviteiten in school- en dorpsverband.</p> <p>Daarom is het beleidsvoornemen er op gericht om op de sportaccommodatie van Holwierde en Wagenborgen, in navolging van de realisatie van kunstgrasvelden op "Centrum" en "Farmsum", een grassportveld te vervangen door een kunstgrasveld. In beide gevallen in nauwe samenwerking met betrokken dorps- en sportverenigingen.</p> <p><u>Gebruik atletiekbaan.</u></p> <p>Door de av Fivelstreek, onderwijs en voor evenementen wordt de atletiekbaan op het sportpark Centrum intensief gebruikt. Door dit gebruik moet de toplaag van de baan worden vervangen. Daarbij zullen er ook aanvullende werkzaamheden moeten worden verricht rondom de baan.</p>
Raakvlak met	<p>Taakveld Sport, cultuur en recreatie, programma 7</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Versterken en verbeteren van culturele voorzieningen, sport(verenigingen) en bereikbaarheid." • "Daar waar mogelijk spelen we een faciliterende rol bij het overbrengen van kennis of het aanpassen van voorzieningen, gericht op duurzaamheid. Hierbij verwachten wij van de verenigingen nadrukkelijk eigen inbreng. Daarnaast leggen we de link met positieve gezondheid." <p>(input vanuit programmabegroting 2018 en vigerende coalitieakkoord)</p>

<p>Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten</p>	<p>Om de bespeelbaarheid van de grassportvelden te herstellen zijn er in beginsel 3 mogelijkheden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vervanging van natuurgrasvelden door kunstgrasvelden 2. Renovatie van drainage en toplaag van de velden 3. Intensivering van het jaarlijks groot-onderhoudsprogramma <p>Daarnaast is het mogelijk in overleg te treden met de verenigingen om de mogelijkheden voor gezamenlijk gebruik van (centrale) voorzieningen te vergroten. Deze optie is in dit voorstel buiten beschouwing gelaten om het huidige voorzieningenniveau in de desbetreffende dorpen/wijken en de bereikbaarheid niet aan te tasten.</p> <p>Ad 1. De eenmalige kosten van vervanging van een natuurgrasveld in een kunstgrasveld bedragen € 450.000 per veld (excl. BTW). De jaarlijkse onderhoudskosten van een kunstgrasveld bedragen € 8.000 (excl. BTW, en excl. reservering voor toplaagvervanging na 10 jaar). Deze investering is financieel verantwoord indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimaal twee grassportvelden uit gebruik/onderhoud worden genomen • (het totale gebruik/bezoek van de sportaccommodatie toeneemt). <p>Ad 2. De kosten van renovatie van een natuurgrasveld (drainage + toplaag) bedragen € 55.000 per veld. De jaarlijkse kapitaalslasten van deze investering bedragen € 4.600 (afschrijving 15 jaar, rente 3,5%) Na renovatie kunnen de huidige jaarlijkse kosten voor het oneigenlijke onderhoud ivm de wateroverlast met € 3.000 worden verlaagd. De netto extra jaarlijkse lasten bedragen daarmee € 1.600 per veld.</p> <p>Ad 3. De kosten van het intensiveren van het jaarlijkse groot-onderhoudsprogramma betekenen een verdubbeling van de totale reguliere jaarlijkse onderhoudskosten per veld. Dit past niet in de vigerende gemeentelijke exploitatie. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de af- en ontwateringsproblemen niet volledig en blijvend kunnen worden opgelost. Verminderde bespeelbaarheid blijft bestaan.</p> <p>Met in achtneming van het beleidsvoornemen wordt voorgesteld te kiezen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Holwierde aanleg 1 kunstgrasveld • Wagenborgen aanleg 1 kunstgrasveld • Tuikwerd renovatie 1 natuurgrasveld • Woldendorp renovatie 2 natuurgrasveld <p>Om de slijtage van de atletiekbaan te herstellen, en de accommodatie als geheel weer aan de actuele wedstrijd-eisen te lasten voldoen dienen de volgende maatregelen te worden uitgevoerd (advies Atletiekunie/Arnhem; 3 mei 2018)</p> <p><u>Rondbaan en hoogspringsegment:</u> <i>De huidige toplaag is van slechte kwaliteit en vertoont scheurvorming. Om weer een goede toplaag te krijgen dient deze te worden vervangen. Uitgangspunt voor de kunststof in een sandwich constructie. Vanwege de kwaliteit van de kunststof en de leeftijd van de baan is het verstandig om rekening te houden met het profielfrezen van het asfalt en het aanbrengen van een nieuwe deklaag van de asfaltfundering.</i></p> <p><u>Verspringen en hink-stap-springen:</u> <i>Het aanbrengen van deze aanlopen was in het verleden veelal handwerk en er moet rekening mee worden gehouden dat hier de kunststof en het asfalt geheel moeten worden vervangen.</i></p> <p><i>Daarbij moeten dan ook de inbouwframes en blindbalken worden vervangen.</i></p>
--	--

	<p><u>Polsstokhoogspringen:</u> Ook hierbij moet rekening gehouden worden met het vervangen van de kunststof en het asfalt. De insteekbak is verroest en moet worden vervangen. Door wijziging in het wedstrijdreglement is de afmeting van het valkussen veranderd en moet het tegelplateau worden uitgebreid. Niet meegenomen in de kosten is een valmat, springinstallatie en overkapping.</p> <p><u>Discuswerpen:</u> De maatvoering van de beschermkooi is gewijzigd. Het is verstandig om bij een renovatie de kooi te vervangen, zodat weer aan de huidige eisen van het wedstrijdreglement wordt voldaan.</p> <p><u>Kogelstoten:</u> De maatvoering van de huidige sector voldoet niet aan het wedstrijdreglement. Geadviseerd wordt om de opsluiting van de sector te veranderen in gewapende kunststof opsluitbanden. Dit geeft minder schade aan opsluitbanden en kogels. Dan kan de maatvoering ook worden aangepast.</p> <p><u>Algemeen:</u> Het is verstandig om de moeilijk te onderhouden gras onderdelen te voorzien van een eenvoudiger te onderhouden ondergrond. Dit is nog niet meegenomen in het kosten overzicht.</p> <p>Daarbij adviseert de atletiekunie tevens om als (praktisch vrijwel onontkoombaar) onderdeel van bovengenoemde maatregelen de aansluitende entourage (goten, hekwerken, en verhardingen) te herstellen. En in geval van "einde economische levensduur" te vervangen.</p>
Randvoorwaarden	De desbetreffende verenigingen werken nauw samen met de gemeente bij de voorbereiding, realisatie en nazorg van de desbetreffende velden en bijbehorende entourage
Kansen en Risico's	Met de voorgestelde aanleg en renovaties is de bespeelbaarheid van de velden, banen en "specials" hersteld, en de capaciteit (gebruiksmogelijkheden) vergroot. Door bij de renovatie nauw samen te werken met de betrokken wijken/dorpen en verenigingen wordt de betrokkenheid bij het gebruik en beheer van de accommodaties vergroot.
Maatschappelijk effect	Met deze verbetering stimuleren wij het gebruik (sport, spel, bewegen, gezondheid) en de leefbaarheid in wijken en dorpen.
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	<p>De aanleg en renovaties van de grassportvelden dienen in de periode 2019-2021 te worden uitgevoerd. Drie van de vijf velden hebben een acuut en schrijnend probleem. Daarom wordt voorgesteld de aanleg van de twee kunstgrasvelden en de renovatie van 1 grassportveld (Tuikwerd) in de zomerperiodes van 2019 (of uiterlijk 2020) te realiseren. De resterende velden worden in 2020 en 2021 hersteld.</p> <p>Het herstel van de atletiekbaan dient uiterlijk in 2020 te worden uitgevoerd, rekening houdend met de nodige voorbereidingen en sportkalenders..</p>
Investeringsbedrag	<p>De aanlegkosten van een kunstgrasveld bedragen € 545.000 (incl. BTW, voorbereiding, directievoering en toezicht)</p> <p>De renovatiekosten van een grassportveld bedragen € 55.000 per veld (incl. BTW, inclusief voorbereiding, directievoering en toezicht). Door deze investering wordt een volledige reconstructie van de velden met c.a. 10 jaar uitgesteld. Deze levensduur verlengende maatregel wordt daarom gezien als investering.</p>

	<p>Het investeringsverloop in de aangegeven periode ziet er dan als volgt uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2019 / 2020 € 1.145.000 • 2020 € 55.000 • 2021 € 55.000 <p>De herstellkosten van de atletiekaccommodatie bedragen (incl. BTW, voorbereiding, directievoering en toezicht):</p> <ul style="list-style-type: none"> • rondbaan en "specials" € 342.000 • aansluitende entourage € 96.000 <ul style="list-style-type: none"> ○ vervangen goten/drains waterafvoer ○ herstel aansluitende verharding ○ plaatselijk herstel hekwerk ○ vervangen overkapping springmat <p>Van de desbetreffende vereniging en gebruikers zal worden verlangd om een eigen bijdrage te leveren. Ofwel in zelfwerkzaamheid, ofwel in financiële zin. Uitgaande van een eigen bijdrage met een waarde van € 48.000 (50% van kosten aansluitende entourage) bedraagt de totale gemeentelijke investering € 390.000</p> <p>Het investeringsverloop in de aangegeven periode ziet er dan als volgt uit</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2019/2020 € 390.000
Jaarlijkse lasten en baten	<p><u>Aanleg kunstgrasveld:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Investering: € 550.000 (incl BTW) • Kapitaalslasten per kunstgrasveld: € 41.000 (incl btw) • Jaarlijkse onderhoudskosten: € 9.680 (incl BTW) • Reductie kosten 3 st grassportvelden á € 12.000(incl BTW) <p><u>Renovatie grassportveld:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Investering: € 55.000 (incl BTW) • Kapitaalslasten per veld: € 4.600 • Jaarlijkse onderhoudskosten € 12.000(incl BTW) • Reductie onderhoudskosten ná renovatie: € 3.000 (incl BTW) <p><u>Renovatie atletiekaccommodatie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Investering: € 390.000 (incl. BTW) • Kapitaalslasten rondbaan, "specials" en entourage: € 37.700 • Jaarlijkse onderhoudskosten; ongewijzigd <p>Netto effect op de beheerexploitatie:</p> <p>Oplopend tot € 133.000 in 2022</p>
Eenmalig /structureel	Structureel
Vanaf jaar / periode	Vanaf 2019

Portefeuillehouder	Programma	Afdeling	Budgethouder
J.H. Menninga	8 Beheer en Realisatie	Stadsbeheer	G. Vloedgraven

Beleidsvoornemen	<p>Ter bevordering van toerisme en recreatie zijn in de afgelopen jaren in samenwerking met de provincie een aantal zg "TOP locaties" gerealiseerd in Termunterzijl, Delfzijl, Spijk en Woldendorp.</p> <p>Als onderdeel van de projecten "Kiek over Diek" en "Marconi".</p> <p>Het gaat om o.a. verhardingen, bermen, parkmeubilair, afvalbakken, verlichting, water-, stroomvoorzieningen en afvalwaterpunten voor campers op de volgende objecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Camperplaats Delfzijl Incl. parkeervoorziening en Sanistation • Camperplaats Termunterzijl Incl. Sanistation en infobord • Verhalenbank Spijk • Verhalenbank Woldendorp <p>Daarnaast zijn in 2017 en 2018 door /met de provincie en bewoners/ondernemers in totaal 14 stuks steigers, afmeer- en wachtvoorzieningen aangelegd in diverse recreatieve vaarroutes in de gemeente (Damsterdiep, Termunterzijldiep).</p> <p>De gerealiseerde voorzieningen dienen deugdelijk te functioneren en dienen, voor zover deze in eigendom en beheer zijn overgedragen, door de gemeente te worden beheerd en onderhouden.</p>
Raakvlak met	<p>Recreatie en toerisme (obv vigerende coalitieakkoord)</p> <p>Met o.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • het opstellen van een nota recreatie en toerisme waarin plannen worden opgenomen om het toerisme te bevorderen. • Met het nieuwe Muzeeaquarium en het onderbrengen van de VVV aldaar, hopen we in ieder geval de komst van toeristen naar Delfzijl te versterken. Ook het nieuwe centrum van Delfzijl (met het aanpalende strand en het Marconiproject) en Termunterzijl, blijven belangrijk • speerpunten in het recreatie- en toerismebeleid: <ul style="list-style-type: none"> ○ Waar mogelijk willen we ondernemers in en rond het centrum van Delfzijl en in dorpen meer vrijheid geven toeristen aan te trekken. Te denken valt aan terrassen, kamperen bij de boer, B&B en camperplaatsen. ○ Daar waar mogelijk willen we fiets- en vaarverbindingen verbeteren. ○ Delfsail is een evenement dat we blijven ondersteunen (ook financieel). Dat geldt ook voor ○ Andere grote publiekstrekkingen, zoals de Eurocup.
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<p>De mogelijkheden om het beheer en onderhoud van de desbetreffende voorzieningen bij bewoners, ondernemers en partijen onder te brengen zijn in het voortraject met de provincie onderzocht en toegepast. De provincie heeft een deel van de gerealiseerde voorzieningen aan "derden" overgedragen.</p>
Randvoorwaarden	x

Kansen en Risico's	<p>Met een deugdelijk en adequaat beheer wordt de aantrekkingskracht op, en waardering van de bezoekers en gebruikers van de voorzieningen behouden.</p> <p>Uit oogpunt van veiligheid, volksgezondheid en risicobeheersing vergen de water-, stroom- en afvalwatervoorzieningen extra aandacht in de vorm van toezicht en periodieke controles.</p>
Maatschappelijke effecten	<ul style="list-style-type: none"> • recreatie en toerisme • economie en werkgelegenheid • leefbaarheid
Uitvoerbaarheid / Afhankelijkheid	De beheer- en onderhoudswerkzaamheden kunnen in de reguliere programma's van Stadsbeheer voor het beheer en onderhoud van de leefomgeving worden opgenomen.
Investeringsbedrag	nvt
Jaarlijkse lasten en baten	<p>De jaarlijkse kosten voor het onderhoud van de voorzieningen op de TOP-locaties (inclusief toezicht en periodieke legionella controles) zijn geraamd op € 26.500 (excl. kosten voor vervanging)</p> <p>De jaarlijkse baten van de TOP-locaties (muntautomaten stroomvoorziening camperplaats Delfzijl) zijn geraamd op € 1.500 per jaar.</p> <p>De Jaarlijkse kosten voor het onderhoud van de steigers c.a. in de toeristische vaarroutes zijn geraamd op € 17.000 (exclusief kosten voor vervanging).</p>
Enmalig /structureel	<p>Structureel / jaarlijks (netto)</p> <p>Totaal € 42.000, als volgt gespecificeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Top-locaties € 25.000 • Vaarroutes € 17.000
Vanaf jaar / periode	2019

Portefeuillehouder	Programma 4:	Afdeling	Budgethouder
I.J.J. Rijzebol	Ontwikkeling en Vastgoed	S&O, programmabureau	R. vd Burgh

Beleidsvoornemen	<p>De raad heeft bij motie van 23 juni 2016 en naderhand bij amendement van 9 november 2017 aandacht gevraagd voor een onderzoek naar de haalbaarheid van het herstel van de vaarverbinding Damsterdiep – gracht langs de Buitensingel in Delfzijl. Achterliggende gedachten zijn om in de context van het gemeentelijk Integraal Investeringsprogramma:</p> <ol style="list-style-type: none"> deze route bevaarbaar te maken, het recreatieve varen dichterbij het historisch centrum van Delfzijl te brengen, het maritieme karakter van het centrum te versterken en door een dergelijke ingreep het centrum een impuls te geven voor recreatief-, toeristisch-, winkel- en horecabezoek. <p>In het haalbaarheidsonderzoek worden diverse varianten onderzocht die globaal lopen van het geheel weghalen van de dam en duiker bij het Burg. Buiskoolplein tot het aldaar realiseren van een beweegbare brug. Daarbij kan tevens een optie zijn om ook de houten brug in het verlengde van de Singeldwarsstraat geschikt te maken voor (recreatief) scheepvaartverkeer.</p> <p>Naast de eventuele realisatie van deze bruggen kan de Singelgracht facultatief worden gereconstrueerd en kunnen worden voorzien van aanlegsteigers en de daarbij behorende infrastructuur. Ook de noodzaak tot het uitdiepen van de Buitensingelgracht is onderzocht. Verkeerskundige consequenties worden ook nog in beeld gebracht. De herinrichting van het Buiskoolplein en de Buitensingel kan facultatief worden meegenomen.</p>
Raakvlak met:	<ul style="list-style-type: none"> Ht Integraal Investeringsprogramma gemeente Delfzijl 2012 – 2022, waar onder paragraaf 3.7 Ambities op langere termijn, onderdeel deelgebied 6: Bevaarbaar maken Damsterdiep. Actieplan Centrum Delfzijl, onder meer Herstel van de Vesting, sub Herstel Singelgracht. Onderdeel van project H.
Keuzemogelijkheden c.q. discussiepunten	<ul style="list-style-type: none"> Het bevaarbaar maken van de Singelgracht kan betrokken worden bij de revitaliseren van de omgeving. Dit gaat dan om de reconstructies van het Burg. Buiskoolplein en de Buitensingel. Het weghalen van de dam met duiker zonder vervanging door een brug kan matchen met de gedachte van upgrading by downsizing.
Randvoorwaarden	<p>Deze zijn vooral van financiële aard. Het totale bedrag van het optimaal bevaarbaar maken, inclusief de reconstructies van het Buiskoolplein en de Buitensingel, is circa € 5 miljoen en aldus substantieel.</p> <p>Planologisch lijken er geen zware belemmeringen aanwezig te zijn. Verkeerskundige consequenties hebben, bij volledige verwijdering van de dam en duiker, wel maatschappelijke impact.</p>
Kansen en Risico's	<p>Deze werkzaamheden/deze planopzet maakt integraal onderdeel uit van het IIP/het actieplan Centrum en heeft daarmee aldus in beginsel veel bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak.</p> <p>Het project / de deelprojecten kunnen in beginsel in aanmerking worden gebracht voor subsidiëring. Dit is nog niet concreet verkend. Er is een risico dat</p>

	<p>geen externe subsidies beschikbaar komen.</p> <p>De eigendomssituatie van het gebied ligt eenvoudig. Het totale project kan desgewenst in fases worden uitgevoerd.</p>
Maatschappelijk effect	Past in IIP 2012
Uitvoerbaarheid / afhankelijkheid	Het project is vooral afhankelijk van de eigen gemeentelijke (financiële) medewerking.
Investeringsbedrag	<p><u>Investerings</u></p> <p>De investering voor het bevaarbaar maken van Damsterdiep/ Singelgracht bedraagt:</p> <p>Voorkeursscenario:</p> <p>-aanleg vaste brug, incl. steigers, baggeren € 2.100.000</p> <p>Facultatief bedragen de investeringen voor :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ reconstructie Buiskoolplein € 1.000.000 ➤ herinrichting Buitensingel € 1.000.000 ➤ aanpassing Abel Tasmanbrug € 850.000 <p>Desgewenst kan dit project gefaseerd worden uitgevoerd.</p> <p><u>Onderhoud en beheer</u></p> <p>De jaarlijkse kosten voor het verzorgende onderhoud en beheer van de vaste brug en steigers (totale lengte 400 meter) en het op diepte houden van de gracht bedragen (excl. btw, incl. voorbereiding, directievoering/toezicht)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Steigers (hout) € 5.000 • Vaste brug € 2.000 • Op diepte houden gracht € 6.000 <p>De extra jaarlijkse kosten voor het verzorgende onderhoud en beheer als gevolg van de aanpassingen op het Buiskoolplein, de Buitensingel en de Abel Tasmanbrug bedragen naar schatting € 10.000 (excl. btw, incl. voorbereiding, directievoering/toezicht)</p>
Jaarlijkse lasten en baten	<p><u>Investerings</u></p> <p>Bij een investering van € 2.100.000 voor het bevaarbaar maken van Damsterdiep /Singelgracht bedragen de jaarlijkse lasten € 115.500 op basis van 3% rente en een afschrijving 40 jaar.</p> <p>De jaarlijkse lasten zijn op basis van 3% rente en afschrijving 40 jaar voor:</p> <p>- reconstructie Buiskoolplein € 55.000</p> <p>- herinrichting Buitensingel € 55.000</p> <p>- aanpassing Abel Tasmanbrug € 47.750</p> <p><u>Onderhoud en beheer</u></p> <p>De extra jaarlijkse lasten voor het beheer en onderhoud van de gerealiseerde voorzieningen en aanpassingen in de bestaande beheerobjecten bedragen</p>

	€ 23.000 (incl. facultatieve projecten)
Eenmalig / structureel	Structureel
Vanaf jaar / periode	Vorbereiding 2018 - 2019. Aanleg 2020 / 2021, (eventueel gefaseerd, start fase 1 in 2020 / 2021).

